

1/2019

review

speciál

20 let v NATO

Krok správným směrem

Dvacáté výročí vstupu České republiky do NATO je natolik významným mezníkem v historii naší země a armády, že jsme se v následující anketě rozhodli oslovit několik významných osobností, a to nejen z resortu Ministerstva obrany.

Ministr obrany Lubomír Metnar

- 1 Severoatlantická aliance pro mě představuje především velkou hodnotu a přínos pro zajištění obrany a bezpečnosti členských zemí. Náš vstup byl krok správným směrem, protože jsme zvolili tu nejlepší záruku, princip kolektivní obrany. Je to jednoduché. Dnes má problém někdo jiný a my mu pomáháme. Zítra to může být naopak. Je to právě solidarita se spojenci, která nás dělá silnějšími. Naše aktivní členství v NATO přináší své výsledky a i díky němu dnes patří ČR k těm nejbezpečnějším zemím.
- 2 Osobně vnímám naši armádu jako kvalitně připravenou, sebevědomou a spolehlivou záruku naší vlastní bezpečnosti. Velmi si vážím statečnosti, práce a odhodlání všech našich vojáků a těší mě, že trvá zájem mladých lidí o službu v armádě a že všestranně náročné vojenské povolání má stále vysokou společenskou prestiž.
- 3 Byl jsem kriminalistou a šetřil závažnou trestnou činnost.

Náčelník Generálního štábu AČR, armádní generál Aleš Opat

- 1 NATO pro mě znamená záruku bezpečnosti České republiky.
- 2 Současnou českou armádu vnímám jako profesionální a plně připravenou armádu k obraně České republiky.
- 3 V té době jsem byl na kurzu Vysoké školy velení a štábu námořní pěchoty ve Virginii, USA.

Předsedkyně Výboru pro obranu PS PČR Jana Černochová

- 1 NATO vnímám v několika úrovních. Primárně je pro mě tato pevná transatlantická linka garantem naší širší bezpečnosti. Díky alianci jsme součástí velké „armády“, která má schopnost jak odstrašení, tak reakce. Za druhé se díky členství zvyšují schopnosti naší armády, která může být menší a přitom efektivnější. Za třetí jsme součástí společenství, které sdílí principy a hodnoty jako jsou svoboda a demokracie, které jsou základním stavebním pilířem našeho státu.
- 2 Jsem na naši armádu, na vojáky, kteří v ní slouží, i ty kteří do ní nastupují hrdá. Od roku 1999 urazila velký kus cesty, je plná profesionálů, pro většinu z nich není služba vlastní prázdným termínem. Jistě, může být lépe vybavená, modernější, ale to vše se dá odstraňovat, zlepšovat. Důležitý je esprit de corps, který naše armáda jednoznačně má!
- 3 V té době jsem byla již místostarostkou na Praze 2. Byl to pátek a já odávala, což je velice příjemná „povinnost“. A večer jsem se koukala na oslavy našeho vstupu do NATO. Vnímala jsem to jako klíčový moment pro naši zemi, který pozitivně ovlivní její budoucnost.

Armádní generál v. z. Jiří Šedivý, bývalý náčelník Generálního štábu AČR

- 1 Významný moment v dějinách ČR. Česká republika se stala součástí komunity demokratických států. Osobně považuji za čest, že jsem mohl být součástí tohoto významného kroku naší společnosti.
- 2 Armáda je po 20 letech na mnohem vyšší úrovni. Podařilo se udržet rozvoj armády i přes určité problémy, které lze ovšem hledat v politické rovině více než v armádě. Současná důvěra obyvatel ČR v armádu je toho dokladem.
- 3 Pro mě i pro jiné to byl běžný pracovní den, i když jsme čekali na zprávu z USA.

Otázky pro naše osobnosti:

- 1 Co pro vás osobně znamená NATO?
- 2 Jak vnímáte současnou českou armádu (po 20 letech v Alianci)?
- 3 Kde jste byl(a) 12. 3. 1999?

Václav Marhoul, režisér a příslušník aktivní zálohy

1 První výraz, který mě napadá, je záruka. Záruka naší bezpečnosti od všech dalších (zdůrazňuji demokratických) států, která v naší historii nikdy neměla obdoby.

2 Armáda se proměnila až neuvěřitelným způsobem. Její příslušníci se stali plně respektovanými profesionály, kteří při operačních nasazeních dokáží v mnoha případech předčít své alianční kolegy.

3 Nevím přesně, kde jsem byl, ale zcela jistě vím, že jsem se ten den neúčastnil žádné oficiální akce, ať už byla jakákoli či kdekoli. Popravdě pro mě je důležitějším datem 14. duben 1998, kdy jsem na Hradčanském náměstí zorganizoval jedinou akci, která se vůbec kdy konala pro podporu vstupu ČR

do NATO. Bylo to opravdu veliké, nechal jsem tam dovézt dobovou vojenskou okupační techniku, tedy nacistickou i sovětskou, jako memento naší hořké historie s apelem, aby se nikdy neopakovala. Zúčastnily se desítky řečníků a s nimi snad i tisíce lidí, kteří svojí podporu vyjadřovali svým podpisem na obrovskou ceduli, kterou jsme pak odnesli dolů do Parlamentu a předali poslancům.

major Jan Železný, trojnásobný olympijský vítěz, mistr světa a světový rekordman (nyní trenér oštěpařů ASC DUKLA)

1 Naše členství v NATO pro mne znamená především záruku bezpečnosti v současné složité a často nepřehledné době.

2 AČR vnímám jako sbor profesionálů, kteří plní své poslání na vysoké úrovni, ať už na území ČR či za jejími hranicemi. Na naše vojáky jsem hrdý.

3 To vím naprosto přesně. Jako každý rok jsem byl na soustředění v Jihoafrické republice, kam jsem jezdil pravidelně jako závodník a v současné době v této tradici pokračuji i v roli trenéra.

Jiří Ježek, šestinásobný paralympijský vítěz a mistr světa v cyklistice

1 NATO je pro mě obrovskou jistotou a zárukou bezpečnosti. Samozřejmě, že úplnou jistotu nemá člověk nikdy, ale naše působení v NATO nám může dávat záruku, že na případnou hrozbu nebude naše země sama.

2 Myslím, že naši vojáci jsou pevnou a důležitou součástí alianční síly, a že na naši armádu můžeme být právem hrdí!

3 Musel jsem zapátrat v tréninkovém deníku... Tou dobou jsem trénoval na Mallorce a připravoval se na svoje první velké vítězství.

obsah

Na sever od obratníku Raka	2
Česká cesta do NATO	4
Šťastný smolný muž	6
Jste opravdu spojenci, jste doma	10
Struktura NATO	12
Vyzkoušej svůj postřeh	13
Na nebi země sopek	14
Poznáte vlajky států NATO?	20
Historickým změnám na dosah	22
Přestřelka na hranici	24
Důraz na předsunuté síly	26
Škola, na které nejsou učitelé	30
Trident Juncture 2018	32
Výjimečná centra	36
Poslední fáze	38
Rukávové znaky	41
Alianční létající radary	42
Kvíz NATO	45
Čekání na chemický útok	46
„Dvanáctka na Emergency“	48

Vydává MO ČR
Odbor komunikace
Tychonova 1, 160 01 Praha 6
IČO 60162694
www.army.cz

Redakce
Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6
Telefony: 973 215 542, 973 215 786
Fax: 973 215 933
E-mail: areport@centrum.cz

Šéfredaktor: Vladimír Marek
Grafická úprava: Milan Syrový
Jazyková korektura: Tomáš Xaver
V jednotkách ozbrojených sil rozšiřuje
VHÚ Praha – produkční oddělení
Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6
Olga Endlová, tel. 973 215 563
Tisk: Czech Print Center a. s.

ISSN 1804-9672
Evidenční číslo: MK ČR E 18227
Uzávěrka čísla: 30. 1. 2019
Toto číslo vyšlo dne: 18. 2. 2019

Foto na titulní straně: NATO
Foto na zadní straně obálky: NATO

Od vzniku Severoatlantické aliance uplyne sedmdesát let, před dvaceti lety se členem NATO stala i Česká republika

Na sever od obratníku Raka

V prvních měsících letošního roku si Česká republika, a nejen ona, připomíná dvě významná výročí. Dvacet let členství naší země v NATO a sedmdesát let od vzniku této významné bezpečnostní euroatlantické organizace. Že se právě tato dvě data nacházejí v kalendáři tak blízko sebe není rozhodně náhodné. Lidé, kteří před dvaceti lety měli na starosti proces našeho přičlenění, dostali totiž za úkol zvládnout toto zadání do oslav padesátého výročí této organizace. Ale podívejme se nejdříve na samotnou genezi vzniku Severoatlantické aliance.

Za předchůdce NATO je považován Bruselský pakt, který 17. března 1948 podepsaly Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie a Spojené království. Tyto země ale následně velice rychle dospěly k závěru, že k obraně proti případné hrozbě Sovětského svazu je zapotřebí v obranném svazku i účast Spojených států. A tak se začalo mluvit o nové vojenské alianci. Následovala jednání se Spojenými státy a Kanadou. Země Bruselské smlouvy přizvaly k tomuto procesu Dánsko, Island, Itálii, Norsko a Portugalsko. A právě tato jednání vyústila v Severoatlantickou smlouvu, jejímž cílem bylo ubránit se nejen Sovětskému svazu, ale později od roku 1955 i Varšavské smlouvě.

Nazvaná podle místa podpisu

K podpisu samotné Severoatlantické smlouvy (později nazývané Washingtonské) došlo 4. dubna 1949 ve Washingtonu. Vznikl dodnes funkční bezpečnostní systém, postavený na partnerství původně dvanácti zakládajících a v současné době dvaceti devíti členských zemí – NATO (North Atlantic Treaty

Podpis Washingtonské smlouvy

Organization). Za sídlo centrály této organizace byla zvolena Paříž.

Samotná smlouva obsahuje 14 článků. Nejčastěji se hovoří o článku 5:

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

Stejně důležitý je ale i článek 3: „Aby bylo co nejúčinněji dosaženo této smlouvy, budou smluvní strany jednotlivě i společně stálov a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.“ Právě tento článek je v poslední době velice často citován v souvislosti s nedostatečnými výdaji na obranu jednotlivých členských zemí. Článek 6 pak omezuje mimo jiné pole působnosti NATO nad obratník Raka. To byl také důvod, proč Aliance nezasáhla při válce o Falklandy, kde bylo napadeno britské území či při indické vojenské invazi do Portugalské Indie roku 1961.

Originály podepsané smlouvy ve francouzském a anglickém znění byly uloženy v archivu Spojených států amerických. Řádně ověřené kopie pak byly předány jednotlivým signatářům.

Impulesem byla korejská válka

Cesta k současné podobě této bezpečnostní organizace byla ale hodně dlouhá. Potřebu prvních změn původně více méně politické organizace vyvolala korejská válka. Pod americkým velením vznikla vojenská struktura Aliance. Na konferenci NATO v roce 1952 v Lisabonu bylo dohodnuto vyčlenění minimálně 50 divízi. Tento požadavek byl o rok později snižen na 35. V Lisabonu byla také zřízena pozice Generálního tajemníka NATO. Jako první se jím stal baron Hastings Lionel Ismay. V roce 1952 začalo první velké vojenské cvičení NATO na moři. Při operaci Mainbrace se do cvičné obrany Dánska a Norska zapojilo přes 160 plavidel.

Ten samý rok se členy NATO staly Řecko a Turecko. Následně požádal o vstup také Sovětský svaz. Členské země se ale obávaly, že se jedná o promyšlený kalkul, který by Alianci oslabil, a tak návrh zamítly. Dne 9. května 1955 byla naopak přijata Spolková republika Německo. O pouhých šest dnů později vytvořil Sovětský svaz společně se sedmi svými satelity (Československo, Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, NDR a Albánie) Varšavskou smlouvu.

V roce 1966 odešla Francie z vojenských struktur NATO. Důvodem byla jistá frustrace

Francouzský prezident Charles de Gaulle

Prvním hlavním velitelem spojeneckých sil v Evropě se v prosinci 1950 stal generál Dwight Eisenhower.

francouzského prezidenta Charlese de Gaulla z postavení Francie v Alianci. Měl dojem, že v ní až příliš dominují Spojené státy a Velká Británie. A tak území Francie musely opustit všechny spojenecké jednotky včetně rozmístěných jaderných zbraní. Velitelství a centrála se přestěhovaly z Paříže do Belgie. Francie ale nadále zůstala členem Aliance. Zavázala se, že v případě útoku jednotek Varšavské smlouvy začlení své síly opět do struktur NATO. V té době také vznikl Výbor pro obranné plánování, pod který byly převedeny všechny rozhodovací pravomoci ve vojenských záležitostech. Což usnadňovalo případné začlenění francouzských jednotek.

Aliance v nové podobě

V květnu 1982 vstoupilo do Aliance Španělsko, které se po úmrtí generála Franca vydalo na cestu demokracie. Nejzásadnější změny ale čekaly tuto organizaci po rozpadu východního bloku a skončení studené války. Otevřela se pro řadu zemí, které až do nedávna stály na druhé straně fronty studené války. V roce

1999 se novými členy kromě České republiky stalo Maďarsko a Polsko. O pět let později se v největší vlně rozšiřování NATO připojilo sedm států: Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Bulharsko, Slovinsko a Slovensko. V dubnu 2009 pak přistoupily Chorvatsko a Albánie. Předloni tento dosavadní připojovací peloton uzavřela Černá Hora. V červenci loňského roku zahájila přístupové rozhovory Severní Makedonie. Pokud by byla přijata, dosáhl by počet členských zemí na kulatou třicítku.

Součástí rekonstrukce NATO po skočení studené války byla v devadesátých letech minulého století i reorganizace její vojenské struktury. Vznikly některé nové složky, např. Velitelství spojeneckého sboru rychlé reakce. Po teroristických útocích na americké cíle na podzim roku 2001 byl v souvislosti s nasazením spojeneckých sil v Afghánistánu poprvé v historii využit článek 5 Washingtonské smlouvy.

Text: Vladimír Marek, foto: NATO a Jan Procházka

Velvyslancem ČR při NATO je od roku 2012 Jiří Šedivý

Prezident Václav Havel 26. února 1999 podepisuje přístupové protokoly Severoatlantické aliance

Česká cesta do NATO

Diskuse o možném vstupu České republiky do NATO začala již po listopadu 1989. Na jaře 1994 se Česká republika připojila k aliančnímu programu Partnerství pro mír, který je považován za jakýsi předstupeň členství. Právě tento krok měl zásadní význam pro zahájení velice úzké spolupráce mezi Armádou České republiky a armádami aliančních zemí. Právě ta umožnila významný kvalitativní posun našich ozbrojených sil. Kromě účasti na společných mezinárodních cvičeních měla naše armáda možnost zapojit se do mezinárodních zahraničních misí pod aliančním vedením. Asi nejvýznamnějším z mnohonárodních cvičení bylo Cooperative Challenge 95, které se na podzim roku 1995 uskutečnilo ve Vyškově. Počátkem roku 1996 se mohl náš kontingent zapojit do misí IFOR a SFOR na území Bosny a Hercegoviny. Do této doby totiž působila naše armáda na Balkáně výhradně pod hlavičkou OSN.

Nadporučík Jiří Luža

Nadporučík Jiří Luža byl u tří incidentů, které potkaly druhý kontingent českého provinčního rekonstrukčního týmu v Lógaru

Šťastný smolný muž

Jednotky mise ISAF byly vytvořeny krátce po teroristickém útoku na USA ze září 2001. K jejich úkolům patřila asistence afghánské vlády a mezinárodnímu společenství při udržování bezpečnosti v místě působení aliančních jednotek. Dále podpora afghánských úřadů v jejich úsilí rozšířit své pravomoci na celé území země a pomoc při zajišťování bezpečného prostředí pro konání svobodných a rovných voleb, šíření práva a obnovu země.

Vznikly v roce 2001, krátce po svržení talibánského režimu. Velení nad nimi převzalo NATO o dva roky později. Celkově se této misi zúčastnilo 26 členských zemí NATO a řada dalších států. Z počátečních 6 500 osob se tato mise postupně rozrostla až na 130 000 vojáků v prosinci 2010. Naše armáda působí v Afghánistánu od května 2002, kdy tam byla vyslána 6. polní nemocnice. Nejrozsáhlejší naše zastoupení v této misi se datuje od března 2008, kdy v provincii Lógar zahájil činnost tzv. provinční rekonstrukční tým České republiky. Jeho úkolem byl rozvoj a obnova svěřené afghánské provincie. Právě během této mise naše republika a armáda nejvýraznějším způsobem přispěla do společného aliančního úsilí. A právě proto jsme následující řádky věnovali reportáži z našeho působení v Lógaru.

Historka o Usámovi

Mezi českými vojáky v afghánské provincii Lógar se koncem roku 2008 vyprávěla následující příhoda. Nadporučík Jiřímu Lužovi oznámili, že má na vchodu do základny Shank návštěvu. „Já, kdo by mě tady hledal, vždyť mě tady nikdo nezná?“ divil se dotyčný. „Usáma bin Ládín. Přišel se vzdát, že prý s takovými vojáky, jako jsi ty, nemá smysl bojovat,“ zněla odpověď.

Nadporučík Luža má nejspíš nemálo předností. Pro většinu lidí v českém provinčním rekonstrukčním týmu to ale byl především člověk, který při velké smůle měl nesmírné štěstí. Během několika týdnů mu šlo hned několikrát o život, pokaždé z toho ale vyvázl jen s drobnými oděrkami. Před lety měl při tankových střelbách závalu na vložení zbraní. Vybuchla

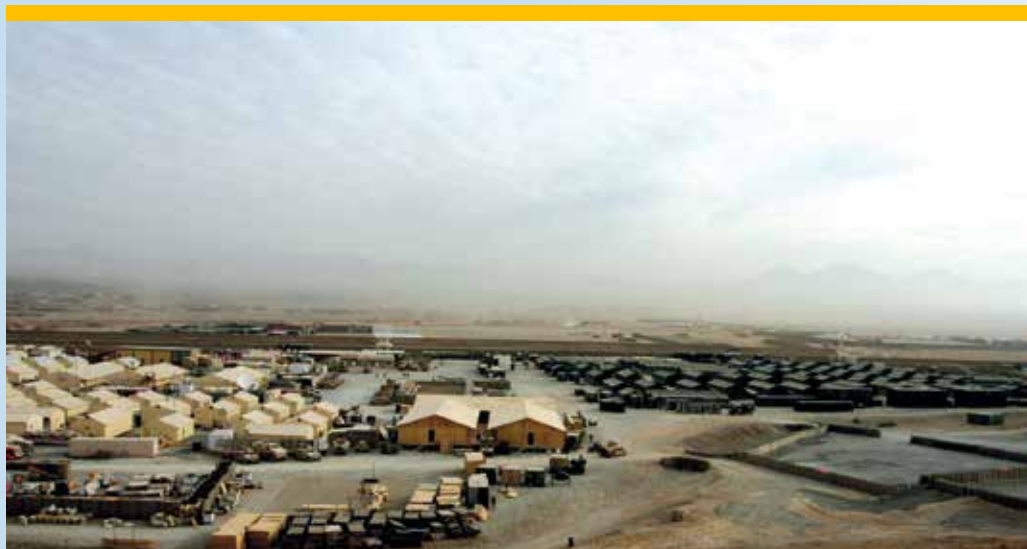
mu v ní munice, měl popáleniny v obličeji. I po letech měl na ruce jizvy od střepin. Všechno ale prý mohlo dopadnout mnohem hůř.

Počátkem října 2008 vedl konvoj čtyř automobilů Humvee, který byl napaden palbou. Při ostřelování naší základny dopadla jedna z raket poblíž objektu, v němž byl nadporučík ubytován. Naštěstí tam právě v tu chvíli nebyl. Jen o několik týdnů později, 17. listopadu, najel jeho Humvee na minu. Utrhlo to celý předek auta, jemu se ale kromě drobných poranění nic nestalo.

Zachraňoval již v Kosovu

Nadporučík Luža se v roce 1992 dostal do armády více méně na přání rodiny. Jeho praděd bojoval u Zborova, děda také sloužil v armádě, a tak vlastně pokračoval v rodinné

tradici. Ve čtrnácti letech nastoupil na Vojenské gymnázium Jana Žižky z Trocnova v Moravské Třebové, později pokračoval ve studiu na Vysoké vojenské škole pozemního vojska ve Vyškově, obor velitel tankových a mechanizovaných jednotek. Prošel funkcemi velitele čety a zástupce velitele roty u tankových jednotek. „Ze začátku jsem armádu moc nebral, chytlo mě to až na vysoké škole. Jsem tankista tělem i duší, je to nádherná zbraň, nejmodernější technika v naší armádě. Není nad to vidět tankovou rotu v útoku,“ usmíval se nadporučík Luža. „Nejkrásnější období, které jsem v armádě zažil, bylo v roce 2005. Tenkrát jsem strávil sto dvacet pět dní ve vojenském výcvikovém prostoru Libavá. Byli jsme již plně profesionální, 1. tanková rota cvičila s novou technikou.“

Protitanková mina vybuchla pod levým kolem vozidla Humvee

O rok dřív se účastnil mise KFOR v Kosovu. Právě v té době zde došlo k nepokojům. Byl velitelem zálohy velitele kontingentu. Se svými vojáky zasahoval v Obiliči, Lipjane a dalších ohrožených srbských enklávách. Podařilo se mu tehdy eskortovat tři desítky srbských obyvatel na policejní stanici, a tak je prakticky zachránil.

Došlo jim to až po boji

Do Afghánistánu odletěl nadporučík Luža 11. srpna 2008. V českém provinčním rekonstrukčním týmu v Lógaru sloužil jako zástupce velitele mobilního pozorovacího týmu. První říjnový den dostal za úkol provést průzkum a najít odpalovací místa, z nichž protivník ostřeluje čínskými raketami základnu. Bylo to v oblasti Baraki Barak, což je samotná hranice, kam až tehdy vyjížděli naši vojáci. Hornatému území dál na západ se přezdívalo zóna smrti. Vliv Talibanu zde byl příliš silný.

Čtyři vozidla Humvee se přesunovala po silnici Georgia. Dostala ale rozkaz z ní odbočit na náhradní trasu. Po nějaké době narazila na vádí (rokle vzniklá erozí občasného vodního toku v pouštních a polopouštních oblastech), které bylo z dálky těžko rozpoznatelné. Humvee nemá až takovou průchodivost terénem, a tak na této překážce uvázlo. „Snažili jsme se ho vyprostit, když najednou ze šesté hodiny přiletlo erpégéčko. Vybuchlo asi dva metry od auta. Bohužel právě v tom prostoru se nacházeli naši kluci. Protivník prakticky okamžitě zahájil také palbu z kulometu a dalších pěchotních zbraní,“ popisoval incident Lužův podřízený praporčík Martin Karvan, který se této operace účastnil jako střelec z věže vozidla. „Kolega ve věži druhého Humvee začal

střílet jako první. Měl granátomet a kulomet PKB. Jeho reakce byla perfektní. Ukázal nám, odkud je vedena palba, takže jsme se mohli přidat. Střelba se vedla na vzdálenost asi do dvou set metrů. Poměrně brzy se nám podařilo zlikvidovat jedno z ohnisek útoku.“

Střepiny při výbuchu „erpégéčka“ poranily pět mužů, část týmu byla zaměstnána jejich ošetřováním. Jiní vojáci se navíc snažili vyprostit zapadlé vozidlo. V tomto okamžiku spočíval odpor na bedrech především střelců ve věžích obou zbývajících vozidel. Za této situace byla velká palebná síla tvořená dalším kulometem DŠK ráže 12,7 mm a granátometem AGS-17 k nezaplacení. Praporčík Karvan vystřelil z kulometu DŠK zhruba sto padesát nábojů. Z kulometu PKB pak dalších padesát.

„Protože jsme byli v oblasti, kde se vedl boj, nemohli jsme přivolat leteckou záchranku.

Snažil jsem se navázat spojení se základnou, žádali jsme o leteckou podporu, přistavení vrtulníku MEDEVAC na základnu a vyslání týmu rychlé reakce,“ vzpomínal nadporučík Luža. „Spojení ale fungovalo pouze jedním směrem. Nikdo mi nepotvrdil, že naši informaci dostal. Museli jsme se tedy spoléhat pouze na sebe. Kryli jsme se palbou a postupně se stahovali.“

Problém byl ale v tom, že ve vádí uvázlo další vozidlo. Museli se tedy pro něj vrátit. Protivník ale palbou dotíral natolik, že stroj nebylo možné vyprostit. A tak vymazali informace ve vysílačce a v rušičkách, vzali zbraně a munici a auto zlikvidovali. Jeho osádka se pak krytá vozidlem Humvee, které jim přijelo na pomoc, stáhla. Jak se dostali z dostřelu, nasedli vojáci, kteří se nevešli dovnitř, na automobil zvenku.

Nadporučík Luža v Afghánistánu

První pomoc byla raněnému nadporučíkovi Lužovi poskytnuta ihned po incidentu

Mezitím vyrazil ze základny Shank český a americký tým rychlé reakce, s nímž se setkali na předem určeném místě. Připadalo jim tehdy, jako kdyby to celé trvalo hodiny. Ve skutečnosti se jednalo maximálně o třicet minut.

„Když to začalo, vůbec jsme si nepřipouštěli, že by se mohlo někomu něco stát. Reagovali jsme naprosto automaticky, přesně tak, jak jsme to měli nacvičené. Jeden kryl druhého. Když člověk střílí nahoře ve věži, příliš nevnímá, co se děje kolem. Kluci dole mně pomáhali, ukazovali mi střelecké sektory. Všechno nám došlo až po akci,“ vysvětloval praporčík Karvan.

Výbuch miny

V úterý 18. listopadu 2008 dostal mobilní pozorovací tým pod vedením kapitána Romana Ondrouška za úkol přepravit materiál do místní školy v Koshi. Kolona se pohybovala mimo zpevněnou komunikaci. Čtyři vozidla projela a v pátém seděl vedle řidiče nadporučík Luža. Ozval se výbuch, vozidlo se rázem ocitlo v obrovském oblaku dýmu a prachu. Celý předek byl zdemolovaný. Nálož explodovala pod levým předním kolem a odhodila Humvee o kus dál. Později došli pyrotechnici k závěru, že se s největší pravděpodobností jednalo o protitankovou minu sovětské provenience.

Přestože vojáci byli zpočátku v šoku, okamžitě reagovali na vzniklou situaci. Řidič měl drobné poranění, tekla mu krev. Nadporučík Luža prověřil zdravotní stav posádky a ohlásil to veliteli konvoje. Pak udělali nezbytná opatření a opustili vozidlo. Obrovským štěstím bylo, že jeli pomalu, sotva dvacetikilometrovou rychlostí. Mina tak explodovala ještě pod kolem, a ne uprostřed podvozku, kde je minimální ochrana. Výbuch tak z větší části zadržel pancéřovaný přední podběh.

Manželka Jiřího Luži Veronika byla v té době na mateřské dovolené. Měli třináctiměsíčního syna Vojtěcha. Nadporučík, poučen předchozími případy, okamžitě z ošetřovny spěchal k telefonu. „Úplně nejhorší ze všeho je, když se manželka dozví nepříjemnou zprávu ze sdělovacích prostředků. A ještě k tomu nepřesně. Proto jsem jí zavolaal ještě předtím, než jsem šel celou záležitost řešit s Vojenskou policií. Byla ráda, že jsem to přežil,“ usmíval se nadporučík Luža. „Jen málokdo si dokáže představit, jak to naše manželky doma těžce snášejí. O Veronice říkám, že je z nás dvou ona ta statečnější.“

Když se o celé události dozvěděl velitel kontingentu podplukovník Pavel Lipka, chtěl svého smolného a zároveň šťastného podřízeného okamžitě poslat domů. Nakonec se ale nechal umluvit, že mohl v Afghánistánu zůstat.

Text: Vladimír Marek, foto: autor a archiv A reportu

A fakta

Prvním velitelem spojeneckých vojsk NATO v Evropě byl v prosinci 1950 jmenován americký generál Dwight Eisenhower. Tento válečný hrdina a pětihvězdičkový generál slyšící na přezdívku IKE se narodil 14. října 1890. Proti vůli matky se rozhodl studovat na vojenské akademii, kde dosahoval mimo jiné i vynikajících sportovních výsledků. Krátce po jejím absolvování v roce 1915 se stal velitelem jednotky zcela nových zbraní, tanků. Dočasně byl povýšen do hodnosti podplukovníka. K jeho úkolům patřil výcvik tankových jednotek. V září 1941 byl povýšen do první generálské hodnosti. Přestože patřil k nejgeniálnějším vojenským velitelům, nepočítalo se s ním pro vedení důležitých válečných operací. Po vyloštění spojenců v Normandii v roce 1944 se stal velitelem všech amerických vojsk v Evropě na sever od Alp. V letech 1953 až 1961 byl 34. prezidentem USA.

Generál Hastings Lionel Ismay, baron Ismay, byl britským vojákem, členem britské Státní rady a diplomatem, ale především prvním generálním tajemníkem NATO. Narodil se 21. června 1889 v Indii. Vystudoval na škole Charterhouse a Královské vojenské škole v Sandhurstu. Vstoupil do Indické armády a v průběhu první světové války bojoval v Somalilandu. Během druhé světové války byl Churchillův šéf kanceláře. Premiér ho oslovoval přezdívkou Pug. Jako voják byl v roce 1946 penzionován. Poté sloužil jako šéf kanceláře lorda Mountbattena v Barmě, následně místokrále Indie. V roce 1951 se stal ministrem pro vztahy s členy Commonwealthu a v roce 1952 prvním generálním tajemníkem Severoatlantické aliance. Tento post si udržel až do roku 1957. V lednu 1947 byl povýšen do šlechtického stavu jako baron Ismay z Worthingtonu v kraji Gloucester. Zemřel bez mužského dědice 17. prosince 1965.

Jste opravdu spojenci, jste doma

U našeho vstupu do NATO bezprostředně asistovala řada vojáků Armády České republiky. O jejich bezprostřední zkušenosti z tohoto dnes již pro nás historického období jsme se rozhodli s vámi podělit.

Jak jsme již zmínili, samotný podpis Washingtonské smlouvy se uskutečnil 12. března 1999 v Knihovně prezidenta Trumana (The Truman Presidential Library) ve městě Independence, v Missouri v USA. Součástí delegace původně neměly být vojenské osoby. Při přípravě ceremoniálu se ale zjistilo, že protokol vyžaduje, aby po podpisu smlouvy byla za každou zemi její vlajka vsazena do řady mezi vlajky ostatních členských zemí NATO. Vlajku měl nést voják. Řešení nabízela Command General and Staff College v Leavenworthu, na které studovali důstojníci z více než devadesáti zemí světa. Mezi nimi i nyníjší 1. zástupce náčelníka Generálního štábu generálmajor Jaromír Zůna.

„Byl jsem tehdy s kolegy z Polska a Maďarska pozván do Independence a osobně se účastnil podpisu smlouvy. Stát krok od stejného stolu, na němž byly před padesáti lety podepsány zakládající dokumenty Aliance, je určitě okamžik, na který se nezapomíná,“ vybavoval si své tehdejší pocity Jaromír Zůna. „Někdy i zcela prozaické okolnosti vedou k tomu, že člověk má možnost reprezentovat svou zemi a účastnit se historické události. Nejvíce na mne zapůsobila slova tehdejší ministryně zahraničních věcí USA Madeleine Albrightové. Ta svůj projev ukončila větou: Jste opravdu spojenci, jste doma.“

Armádu České republiky během přijímacích pohovorů zastupoval tehdejší náčelník

Armádu ČR během přijímacích pohovorů zastupoval tehdejší NGŠ AČR armádní generál Jiří Šedivý (vlevo)

Generálního štábu armádní generál Jiří Šedivý. „Účastnil jsem se nejdříve jednoho menšího ceremoniálu v Bruselu, mnohem slavnostnější akt ale následoval na aliančním velitelství v Monsu. Byla na něm přítomna řada významných osob. Nově přijímané země na něm reprezentovali náčelníci generálních štábů. Vzpomínám si na takovou kuriozitu, že podle hlavního města nově přijímaných zemí byla v objektu velitelství pojmenována vždy jedna ulice. V Monsu jsme tedy měli Pražskou ulici. Jinak ale na mne nejvíce zapůsobilo to, jakým způsobem k nám přistupovali naši partneři, tedy náčelníci generálních štábů členských zemí a předseda vojenského výboru. Již v době, kdy jsme ještě nebyli členy NATO, se k nám chovali velmi otevřeně. Neskrývali žádné problémy. Neříkali nám jen zdvořilostní fráze, ale všechno, co považovali za nezbytné. Rozhodnutí přítom nechávali na nás. Byla to doslova škola života. Platilo, že každý má svoji odpovědnost a tu musí naplnit.“

Také pozdější předseda Vojenského výboru NATO armádní generál Petr Pavel byl bezprostředně u toho. „Poměrně narychlo a před uplynutím standardní doby na funkci jsem opustil post velitele brigády speciálních sil s úkolem zaujmout plukovnícké místo vojenského asistenta zástupce velitele pro operace na spojeneckém velitelství v nizozemském Brunssumu (tehdy AFCENT). S jistotou dávkou nedočkavosti vedení resortu byly tehdy vyslány malé skupinky „průzkumníků“ na místa v mezinárodních štábech již dva týdny před datem vstupu. Spolu s Milanem Koutným, Oldou Součkem a Romanem Kuncem jsme plni odhodlání, ale i očekávání a nejistot přijeli služební októví a s balíkem dolarů v hotovosti v kapse (guldeny se totiž nepodařilo tak narychlo sehnat) udělat první otisky české vojenské boty na velitelství NATO v Nizozemí,“ řekl nám generál Pavel. „Nic neprobíhalo

standardně a podle plánu. Na velitelství samotné nás v té době nepustili, protože jsme dosud nebyli členy. Ani bydlení jsme shánět nemohli, protože jsme nebyli vyslaní, ale pouze na služební cestě. Navíc nebyla ujasněná pravidla, podle kterých bychom měli fungovat. Bydlení, zařízení domácnosti, finanční, materiální, zdravotní zabezpečení, školy pro děti, pojištění a mnoho dalších věcí, naprosto základních a běžných pro normální fungování, to vše se rodilo za pochodu, často systémem pokus chyba. Vznikala celá řada kuriózních a někdy i humorných situací. Jsem ale moc rád, že jsem mohl být u toho.“

Text: Vladimír Marek, foto: NATO a Jan Procházka

A fakta

V červnu loňského roku vystřídal ve funkci předsedy vojenského výboru NATO armádního generála Petra Pavla vrchní maršál britského letectva sir Stuart Peach. Narodil se 22. února 1956 ve Waldallu v Anglii. Svoji kariéru začínal v roce 1974 jako pilot. V britském královském letectvu prošel řadou funkcí. V letech 1984 a 1990 sloužil mimo jiné v Německu. V roce 2000 byl ustanoven do funkce velitele leteckých sil NATO v Kosovu. V prosinci 2011 se stal velitelem letectva a nově vytvořeného velitelství společných sil. O pět let později byl povýšen do šlechtického stavu, od té doby může používat titul Sir. K jeho zálibám patří sport, především ragby, vojenská historie a vaření.

Současný generální tajemník NATO Jens Stoltenberg se narodil 16. března 1959 v norském Oslu. Vyrostl v politické rodině. Jeho otec Thorvald Stoltenberg byl jedním z nejvíce prominentních norských politiků a bývalý ministr zahraničních věcí. Jens Stoltenberg vystudoval univerzitu v Oslu. V politice začínal jako předseda mládežnické organizace Arbeidernes Ungdomsfylking. Následně se z něho stal známý norský ekonom a politik, předseda Norské strany práce a ministerský předseda. Od října 2014 je generálním tajemníkem NATO.

A fakta

Symbol NATO v podobě sedmimetrové skulptury ve tvaru čtyřcípé stylizované ocelové hvězdy byl před starou budovou instalován v srpnu 1971. Plastika pochází z dílny belgického architekta Raymonda Huyberechtse. Před nové sídlo byla přemístěna ještě před dokončením nového objektu v roce 2017. Stačilo přepravit ji jen několik stovek metrů na druhou stranu bulváru Leopolda III.

Struktura NATO

Civilní struktura NATO

Severoatlantická rada

(North Atlantic Council – NAC)

NAC je nejvyšším rozhodovacím a konzultačním orgánem Aliance, fórem pro diskusi a vzájemné konzultace, v němž jsou zastoupeni všichni členové NATO.

Schází se na několika úrovních, na úrovni stálých zástupců (velvyslanců) členských států se schází alespoň jednou týdně, dalšími úrovněmi jsou například schůzky ministrů obrany či zahraničí, nebo na úrovni hlav vlád a států. Předsedou Rady je z titulu své funkce generální tajemník NATO.

Skupina pro jaderné plánování

(Nuclear Planning Group – NPG)

NPG činí rozhodnutí ohledně jaderných otázek a související politiky NATO. Jejich zasedání se účastní všechny členské země kromě Francie, která se rozhodla neúčastnit se NPG.

Generální tajemník

(Secretary General)

Je z titulu své funkce předsedou Severoatlantické rady a odpovídá za její řízení. Je zodpovědný za činnost Mezinárodního sekretariátu. Je nejvýše postaveným civilistou v NATO a reprezentuje Alianci navenek, nemá však skutečnou rozhodovací pravomoc, v případě neshod může sloužit jako prostředník.

Civilní výbory NATO

Pod tímto označením je zahrnuta rozsáhlá síť složek, odpovědných Severoatlantické radě, Výboru pro obranné plánování a Skupině pro jaderné plánování. Jejich hlavním úkolem je naplňovat rozhodnutí nejvyšších orgánů Aliance a kontrolovat toto naplňování.

Sféra jejich působnosti zahrnuje široké spektrum oblastí, například otázky politické, ekonomické, nešíření zbraní hromadného ničení atd. Jedním z takových výborů je například Výbor pro civilní nouzové plánování (Civil Emergency Planning Committee – CEPC), který je hlavním poradním orgánem Severoatlantické rady pro oblast civilní připravenosti. Zabývá se ochranou civilní populace a využitím civilních zdrojů pro podporu cílů NATO. Poskytuje expertizu a civilní podporu jak ve vojenské oblasti, tak v případě civilních krizí (např. v oblasti CBRN nebo reakce na katastrofy).

Vojenská struktura NATO

Vojenský výbor

(Military Committee – MC)

Vojenský výbor je nejvyšším vojenským orgánem NATO a jeho rolí je jednak poskytovat vojenské poradenství a doporučení Severoatlantické radě a Skupině pro jaderné plánování, a jednak pod něj spadají obě alianční strategická velitelství. Členské země do MC vysílají své zástupce na pozice vojenských představitelů při NATO. Na úrovni stálých vojenských zástupců členských států se schází alespoň jednou týdně.

V čele MC stojí předseda Vojenského výboru, který je volen na tříleté funkční období. Jedná výlučně v mezinárodní funkci a jeho pravomoc pochází od Vojenského výboru, je mu se zodpovídá za výkon svých povinností. Předseda Vojenského výboru je zároveň jeho mluvčím i představitelem. Z titulu své funkce má předseda výboru také významnou úlohu na veřejnosti jako vysoký vojenský mluvčí Aliance ve styku se sdělovacími prostředky. Pod vojenský výbor spadají dvě strategická vojenská velitelství NATO (NATO Strategic Commands – SC).

A fakta

Návrh na novou budovu své centrály představila Aliance již v roce 2003. Samotná výstavba začala v říjnu 2010. Osm obloukovitých prosklených budov, napojených na rozlehlý centrální prostor označovaný jako „agora“, pochází z dílny konsorcia SOM. Vytvářejí propletenec prstů rukou symbolizujících jednotu členských zemí NATO. Návrh zvítězil v konkurenci dalších 63 architektonických společností.

Budova splňuje ta nejpřísnější ekologická kritéria jednadvacátého století. Osvětlení v maximální možné míře využívá denní světlo. Vytápěna je geotermální energií a chlazení naopak zajišťuje konstantní teplota pod povrchem země. Až 90 procent vody spotřebované v provozu bude recyklováno.

Výstavba budovy včetně elektroniky a nábytku přišla Severoatlantickou aliancí zhruba na miliardu eur. Projekt financovalo NATO ze svého rozpočtu, do něhož jednotlivé členské státy každoročně přispívají.

Budovu o velikosti 254 000 metrů čtverečních využívá 4 000 lidí. Z tohoto počtu je zhruba 1 500 diplomatů, 1 700 lidí z různých armád, a to jak vojáků, tak i civilních zaměstnanců. Zbývajících 800 lidí je z nejrozličnějších agentur.

Velitelství spojeneckých sil pro operace

(Allied Command Operations – ACO)

Velitelství sídlí v Belgii ve městě Mons. Vrchním velitelem sil NATO v Evropě je tradičně americký generál, který je zároveň velitelem amerických ozbrojených sil v Evropě.

Velitelství spojeneckých sil pro transformaci

(Allied Command Transformation – ACT)

Velitelství sídlí v americkém Norfolku. V jeho čele stojí vrchní velitel NATO pro transformaci.

Text: Vladimír Marek, foto: NATO

Vyzkoušej svůj postřeh

Naleznete na fotografii ze Dnů NATO a vzdušných sil AČR čtyři rozdíly?

Krátce po našem vstupu do NATO vzniklo v Ostravě sdružení Jagello 2000, které dostalo do vínku prezentaci Aliance. To také v roce 2001 připravilo první ročník letecko-armádní bezpečnostní akce Dnů NATO. Jejich cílem je prezentovat široké veřejnosti co nejširší škálu prostředků, kterými disponuje Česká republika a její spojenci na poli zajišťování bezpečnosti. První dva ročníky se konaly na výstavišti Černá louka v centru Ostravy. V prostorově omezeném areálu měli diváci možnost zhlédnout speciální armádní a záchranářskou techniku, výstroj a výzbroj speciálních a průzkumných jednotek a výcvik. Od třetího ročníku se akce pravidelně koná každý rok v polovině září na Letišti Leoše Janáčka Ostrava, jehož prostředí umožňuje provádění atraktivnějších dynamických, ale hlavně letových ukázek. Během čtvrtého ročníku bylo vůbec poprvé umožněno české veřejnosti vstoupit na palubu legendárního letounu včasné výstrahy AWACS z letecké základny v německém Geilenkirchenu. V loňském roce mohli návštěvníci vidět například legendární bombardér B-52, dále o transportní letoun KC-135 a druhé největší dopravní letadlo amerického letectva C-17 III Globemaster. Velkému zájmu se těšil i americký víceúčelový vrtulník UH-1Y Venom, zvaný Yankee. Poprvé ho bylo možné vidět nejen v Česku, ale i v Evropě. Od roku 2010 je tato akce zároveň Dnem Vzdušných sil AČR. Součástí akce jsou odborné konference, besedy a samozřejmě také prezentace nové techniky a vybavení. S návštěvností přesahující každoročně sto tisíc diváků patří tato akce jednoznačně k největším nejen ve střední Evropě. V letošním roce se bude konat již devatenáctý ročník.

Rozdíly: chybí logo N na motoru, boční dveře, vlajka na ocasu a údaje a údaje na info tabuli

Čáslavská 211. letka již několikrát zajišťovala ostrahu vzdušného prostoru nad Islandem, pokaždé úspěšně splnila svůj úkol

Na nebi země sopek

Výhodou členství v NATO je velice úzká spolupráce partnerských zemí. Vzdušné síly Armády ČR se pravidelně zúčastňují misí, jejich účelem je chránit vzdušným prostor zemí, které nedisponují stíhacím letectvem. Konkrétně se jedná o Litvu, Estonsko, Lotyšsko a Island. Recipročně za to můžeme naopak čerpat alianční schopnosti, kterými naopak nedisponuje naše armáda, jako je například strategická přeprava či tankování za letu. Reportáž z ostrahy islandského vzdušného prostoru naším letectvem přinášíme v následujícím článku.

„Keflavik tower, Amber zero one flight, holding point runway zero two, with clearance radial zero eight five, distance four seven from kilo echo foxtrot, flight level one eight zero,“ odříkává do rádia vedoucí české dvojice stíhačů Michal na islandské letecké základně Keflavík. Piloti právě přešli z frekvence „ground“, kde probíhá řízení letounů během pojiždění, na frekvenci věže. Ta oznámila, že jsou na vyčkávacím místě dráhy 02. Piloti dostávají odletové povolení. Odlet je povolen radiálem 085, letová hladina 18 tisíc stop (ft) na vzdálenost 47 námořních mil od VOR KEF, tedy radiomajáku situovaného na letišti v Keflavíku. Takovou podobu má start českých pilotů na jednu z jejich pravidelných misí nad Islandem.

Předletová příprava

Je ráno 4. prosince 2014 krátce po sedmé hodině ranní. Technický personál mise vzdušných sil AČR na islandské letecké základně Keflavík ASICIPPN (Airborne Surveillance and Interception to meet Capabilities Iceland's Peacetime Preparedness) má krátkou operativní poradou. V České republice touhle dobou již svítá, tady bude ještě minimálně tři hodiny tma jako v pytli. Velitel roje kapitán Jan Ďucha vydává mechanikům a technikům poslední pokyny. Včera přesně o půlnoci ukončila dvojice pilotů hotovostní službu ostrahy vzdušného prostoru nad Islandem. Nyní je potřeba dokončit poslední přípravy k přeletu pětice supersoniků JAS-39 Gripen na domovskou základnu v Čáslavi.

Následně rozváží techniky a mechaniky k jednotlivým zodolněným úkrytům, v nichž jsou uloženy Gripeny. Úkryty se již na první pohled liší od těch, které známe z českých vojenských letišť. Nejsou tolik zapuštěné do země, zeminu ale nahrazuje síla betonu.

Letadlová osádka skládající se z technika a mechanika se pouští do předletové přípravy. Jedná se o základní druh přípravy letounu k letu či jako v tomto případě k bojovému použití. Stroje jsou totiž na cestu domů plně vyzbrojeni a nabity.

Samotná příprava obsahuje vnější obhlídku letounu s důrazem na jeho kompletnost. Důkladně se prověřuje motor. Kontroluje se doplnění všech kapalin a plynů. Nemalá pozornost se věnuje vystřelovacímu sedadlu a vyjmutí všech zajišťovačů.

Vozí si vše s sebou

„Pokud by technik či mechanik zjistil nějaké nedostatky, kontaktují mne, jako velitele roje. Poradíme se, zda je v našich silách je odstranit na místě. V případě, že ne, odebrali bychom se na budovu údržby, kde jsou v dokumentaci upřesněny další postupy. Když by to přesahovalo naše lokální možnosti, řešili bychom to přes odborného inženýra. K ničemu takovému ale nedošlo. Vše je v pořádku.“

Předletová příprava a kontrola motoru

JAS-39 Gripen při plnění úkolu

Bojové letouny české armády plnily úkoly na Islandu

Pojíždění na stojance

Nedá se říci, že by zdejší drsnější klima mělo nějaký vliv na poruchovost letounů. Technika nás neklamala," upozorňuje kapitán Ďucha. „Působili jsme v Keflavíku standardně ve třech rojích. Každý z nich se skládá z velitele a tří dvojic tvořených technikem a mechanikem. Ze zdejší základny jsme nemohli využít téměř žádné technické vybavení. Gripeny na ní byly dislokovány teprve podruhé v její historii. Pokud jsme nasazeni v zahraničí a není to Švédsko, jsme zvyklí si všechno s sebou vozit. Vzali jsme si i standardní náhradní díly. Navíc byly nasmlouvány pravidelné závozy z kbelské základny.“

Technici sice na Islandu pracovali v zodolněných úkrytech, teplota v nich byla ale prakticky stejně nízká jako ta venkovní. Nejvíce personál trápil nárazový vítr tolik charakteristický pro tuto oblast. Potíže byly rovněž s prašným prostředím.

Předletová příprava nekončí ani příchodem pilota a předáním letounu. Kola stroje jsou stále na špalcích. Nad Keflavíkem již druhý den zuří sněhová vánice. Je potřeba otevřít těžká vrata a vzít do rukou lopaty. Jinak by mohl mít letoun problémy vyjet vůbec z úkrytu.

Rok na přípravu

Vzdálenost mezi čáslavskou základnou a letištěm Keflavík je zhruba dva tisíce osm set kilometrů. A právě tu museli piloti 211. taktické letky překonat. „Zdolání takové trasy je skutečně v naší historii unikátní. Bez tankování za letu není něco podobného možné. Proto jsme během přeletu doplňovali pohonné hmoty z tankeru KC-767, který poskytlo italské letectvo. To je na velice vysoké profesionální úrovni. Jejich přístup k našim požadavkům a potřebám byl vynikající. Vzájemnou

Předletová příprava

spolupráci můžeme hodnotit jedine jako výbornou. A to jak při přeletu na Island, tak i při přípravách na odlet z této země,” říká velitel našeho úkolového uskupení plukovník Martin Nezbeda. „Náročné to bylo i z hlediska času, který museli naši piloti strávit ve vzduchu. Čtyři až pět hodin byli uzavřeni v kabině. S tím samozřejmě souvisela příprava techniky, personálu a především pilotů samotných na tento přelet.“

Pro české taktické letectvo se v případě mise ASICIPPN jednalo již o třetí operaci tohoto typu. V minulosti absolvovalo dvě obdobné v Pobaltí. „Přesto to znovu a znovu představuje určitou výzvu. Pokud se týče jednotky, tedy

211. letky, která tvoří personální základ tohoto úkolového uskupení, není to úplně lehký úkol. Musíme se na jeho splnění připravovat s dostatečným předstihem. Abychom takovou misi mohli absolvovat, potřebujeme minimálně rok na přípravu," zdůrazňuje plukovník Nezbeda.

Standardní techniky pilotáže

Pilota nadporučíka Mariana Králíka jsme zastihli zhruba o deset hodin dříve ještě v ostré hotovosti. Společně s kolegou tvořil poslední hotovostní dvojici na základně Keflavík. Do půlnoci 3. 12. 2014 chyběly necelé tři hodiny. „Létání na Islandu je s ohledem na místní podmínky přece jen specifické. Je zde kratší den, létáme nad mořem a v pro nás cizím, neznámém prostředí. Jsou tady častější změny počasí a silnější nárazový vítr," upozorňuje nadporučík Králík. „Stejně jako v České republice jsme procvičovali standardní techniky pilotáže. Jednalo se například o přepady na letící cíl. Trénovali jsme rovněž nadzvukové přepady, kterým se sice věnujeme i v České republice, tady jsme je ale dělali v nižších výškách. Zajímavou zkušeností byly také lety nad mořem a třeba i nad sopkami. Nad Islandem jsme měli možnost vyzkoušet si rovněž nadzvukovou rychlost.“

Létali v neoprénech

Piloti si během mise na Islandu měli možnost vyzkoušet lety nejen nad zajímavou a v mnoha případech dokonce krásnou krajinou, ale i nad Atlantským oceánem. A to až do vzdálenosti sto šedesáti kilometrů od pobřeží. „Létání nad mořem pro nás až takovou novinkou není. Cvičíme ho téměř každý rok. Ne sice nad oceánem jako zde, ale například nad Baltem nebo nad Severním mořem. Pravidelně provádíme i pozemní výcvik zaměřený na tento druh létání. Piloti nacvičují, jak by se měli zachovat v případě, že by museli udělat nad mořskou hladinou katapultáž. V tomto směru jsme tedy dobře připraveni," dodává velitel úkolového uskupení plukovník Martin Nezbeda.

Piloti jsou vybaveni kromě již standardní Anti-G kombinézy, která slouží ke zvýšení odolnosti proti vlivu zrychlení za letu, i neoprénovým oblekem. „Nedá se říci, že by to nějak výrazně snižovalo komfort. Na druhou stranu ten oblek něco váží, také možnost pohybovat se v kokpitu je omezenější. Nedělalo nám to ale žádné velké problémy. Neoprén v případě katapultáže nad mořem výrazně zvyšuje šanci na přežití. Při současné teplotě by doba přežití v ledové vodě byla jen několik minut," upozorňuje nadporučík Králík. Tu šanci navíc umocňuje islandský záchranný systém. V pohotovosti je připraven záchranný tým, který má k dispozici vrtulník. Ten by

211.taktická letka

Pojíždění před startem

A fakta

Letecká základna Keflavík leží uprostřed lávové kamenné pustiny na poloostrově Reykjanes na jihozápadním pobřeží Islandu. Letiště vybudovala během druhé světové války americká armáda. Do provozu bylo uvedeno v březnu 1943. Postupně měli Američané na Islandu za druhé světové války až 47 tisíc vojáků. Další dějství v historii této základny se začalo psát po druhé světové válce. Do roku 1947 musely všechny armády Island opustit. Základna přešla pod domácí správu. V roce 1951 podepsala islandská vláda se zástupci USA dohodu o obraně. Její součástí bylo provozování americké základny Keflavík na ostrově. V té době zde přistálo prvních patnáct amerických letadel. Postupně se základna rozrostla. Kromě leteckých sil na ní byla soustředěna řada radarových a monitorovacích stanic. Sídlilo zde velitelství pro řízení radarových lodí a letounů, ale i logistická podpora strategických operací. Základna měla strategický význam především v období studené války.

do patnácti minut vzlétl a provedl samotnou záchrannou operaci. Každý ze záchranářů je profesionálně připraven.

Taktické řízení stíhačů

Na islandské základně Keflavík působila kromě pilotů a pozemního leteckého personálu i skupina navedení z 26. pluku velení, řízení a průzkumu. „Naše role spočívala v tom, že jsme byli zodpovědní za přímé taktické řízení stíhačů, kteří plnili bojový úkol. A to, ať již se jednalo o lety výcvikové, anebo ostré. V mém

případě to byla premiéra. Příslušníci našeho pluku ale byli v minulosti již nasazeni v Litvě. Tato mise je však trochu jiná. Poprvé v historii nejsme v roli poradců, ale skutečně zodpovídáme za řízení taktických prostředků," vysvětluje náčelník skupiny navedení nadporučík Jan Veselý. „Naše práce tady je stejná jako činnost, kterou běžně děláme doma v České republice. Museli jsme ale projít v Belgii zhruba týdenním výcvikem, během něhož jsme si zvykali na jiný systém řízení letového provozu. Ten se od toho našeho však příliš nelišil. Po krátkém zaškolení jsme byli schopni plně fungovat.“

JAS-39 Gripen po přistání

Předletový briefing

Na letecké základně Keflavík si vždy museli nejdříve vyžádat prostor, v němž se uskuteční let. Je zde totiž smíšené vojensko-civilní letiště a navíc dost velký provoz. Bylo rovněž potřeba vyrozumět Společné mnohonárodní středisko řízení vzdušných operací CAOC (Combined Air Operations Centre) v Udemu. Tento nadřazený stupeň musí totiž všechny letové mise schvalovat. Skupina navedení je jakýmsi prostředníkem mezi tímto prvkem a našimi stíhacími letouny. Ostatní prý byla již rutina postavená na metodách a postupech, kterými se celá tato operace řídí. „Většinou se jednalo o úkol, kdy proti sobě působila dvojice letounů. V tomto případě vedeme řízení převážně na dvou frekvencích. A to až od sblížení a vzdušného boje,“ dodává nadporučík Veselý.

A kvíz

Island nemá vlastní armádu. Spolupráci s příslušníky našich vzdušných sil měla na starost pobřežní stráž. Které z následujících tvrzení je správné?

- a) Island je členskou zemí NATO.
- b) Není členskou zemí NATO, ale pouze Evropské unie.
- c) Je členem jak Evropské unie, tak i NATO.

Správná odpověď: a

Ve čtvrtek 4. prosince 2014 v 11:53 místního času opustila pětice letounů JAS-39 Gripen islandskou leteckou základnu Keflavík. Po třech a půl hodinách přistála v pořádku na čáslavském letišti.

Poznáte vlajky států NATO?

Severoatlantická aliance má v současné době 29 členských zemí. Vyjmenovat je všechny není pro někoho, kdo se nezajímá o bezpečnostní politiku, rozhodně jednoduché. Ještě složitější je ale správně se orientovat ve vlajkách těchto zemí. Přesto bychom chtěli, abyste se o to pokusili. Zkuste mezi vlajkami pod tímto textem najít ty, které patří členským zemím NATO, a ke každému číslu přiřadit i název země. Správné odpovědi naleznete pro kontrolu dole. Abychom vám to trochu usnadnili, prozradíme vám, že vlajky jsou seřazeny v abecedním pořadí. Samotné zadání ale rozhodně není jednoduché. Pokud správně určíte deset a více vlajek členských zemí, jsou vaše znalosti v této oblasti velice dobré. Blahopřejeme!

61 Španělsko (1982)
 62 Spojené státy americké (1949)
 63 Spolková republika Německo (1955)
 68 Turecko (1952)
 71 Velká Británie (1949)

36 Litva (2004)
 37 Lotyšsko (2004)
 38 Lucembursko (1949)
 39 Maďarsko (1999)
 45 Nizozemsko (1949)
 46 Norsko (1949)
 50 Polsko (1999)
 51 Portugalsko (1949)
 53 Řecko (1952)
 54 Rumunsko (2004)
 59 Slovensko (2004)
 60 Slovinsko (2004)

1 Albánie (2009)
 6 Belgie (1949)
 9 Bulharsko (2004)
 10 Černá Hora (2017)
 11 Česká republika (1999)
 12 Dánsko (1949)
 14 Estonsko (2004)
 19 Francie (1949)
 22 Chorvatsko (2009)
 26 Island (1949)
 27 Itálie (1949)
 30 Kanada (1949)

S armádním generálem Petrem Pavlem jsme hovořili o třech letech strávených v Bruselu

Historickým změnám na dosah

Do historie našeho členství v NATO se nesmazatelným písmem zapsal armádní generál Petr Pavel. Jako vůbec první generál bývalého východního bloku zastával v letech 2015 až 2018 funkci předsedy Vojenského výboru NATO.

Jakého se vám dostalo přijetí v Bruselu? Nestalo se vám, že by se na vás jako na generála z malé země a ještě navíc z bývalého východního bloku díval někdo tak trochu skrz prsty?

Za celou tu dobu jsem nikdy takový pocit neměl. Naopak musím říci, že většina koaličních partnerů k tomu přistoupila velice konstruktivně, otevřeně a s nabídkou asistence. Možná existovala ovšem nevyslovená nějaká obava, jak si „relativně nový alianční člen“ poradí s takovou rolí. Myslím si ale, že jsme rozhodně ostudu neudělali. Naše období určitě nebude hodnoceno jako slabé.

V nejvyšší vojenské funkci NATO jste strávil tři roky v Bruselu. Co všechno vám tato etapa vašeho života dala?

Byly to hodně intenzivní tři roky. A to i z hlediska změn v samotné Alianci. Pro mne bylo obrovské privilegium zastávat tuto pozici a být tak blízko historickým změnám, které se dotkly nejen NATO, ale i všech členských zemí. Umožnilo mi to nespočet kontaktů s členskými zeměmi, se všemi partnery a s řadou dalších zemí a institucí, s nimiž jsme za tu dobu jednali. Na jednu stranu tedy obrovská škola života, na druhou stranu velice intenzivní práce.

Jak dlouho vůbec trvá člověku, než se v takovéto funkci zapracuje a je ji schopen dělat naplno?

Přes veškerou zkušenost, kterou máte z působení v Alianci z pozice náčelníka Generálního štábu, minimálně první tři měsíce jsou skutečně o hledání. Náčelník Generálního štábu je informován v hrubých rysech o procesech, jež v Alianci probíhají, ale ne o detailech. Ne o její genezi a jejích vazbách. Kdo k výsledkům přispívá a kdo z nich naopak potom těží. Než se člověk naučí, jak ta

kuchyně skutečně vaří, tak to nějakou dobu trvá. První tři měsíce jsem strávil tím, že jsem neustále četl, jednal s lidmi, seznamoval se, upřesňoval si spoustu věcí. Po tu dobu je to opravdu hodně náročná záležitost. Po těch třech měsících jsem již začínal nabývat jistotu. Až když jsem zjistil, jak postupovat, jak dosahovat konsensu, stala se ta práce mnohem srozumitelnější a začala přinášet mnohem více uspokojení. Takže první tři měsíce očistec a pak teprve nějaká ta radost a uspokojení.

A fakta

Generál Pavel zahájil vojenskou kariéru na Vojenském gymnáziu v Opavě. Po jeho skončení pokračoval ve studiu průzkumného oboru na Vysoké vojenské škole pozemního vojska ve Vyškově. V roce 1983 nastoupil ke speciálnímu pluku do Prostějova, kde se postupně propracoval až na velitele 6. speciální brigády. Počátkem devadesátých let se účastnil na území bývalé Jugoslávie mise UNPROFOR. V červenci 2002 se stal zástupcem velitele 1. mechanizované divize v Brně a v prosinci pak velitelem velitelství specializovaných sil. V letech 2003 až 2005 byl zástupcem velitele společných sil a následně zástupcem ředitele sekce MO – ředitelem operačního odboru.

Další léta strávil v zahraničí. Nejdříve jako zástupce vojenského představitele ČR při EU v Bruselu a poté jako národní vojenský představitel ČR v SHAPE v Monsu. V roce 2012 se stal náčelníkem Generálního štábu AČR. Do funkce předsedy Vojenského výboru NATO byl zvolen na zasedání tohoto výboru v litevském Vilniusu v září 2014. Do Bruselu nastoupil v červnu 2015. Jeho tříletá mise skončila v závěru června 2018.

Téměř tři roky jste byl náčelníkem Generálního štábu AČR. Když porovnáte toto období s tím, co jste dělal v Bruselu, v čem především se tyto dvě funkce liší?

Pokud bych měl být hodně stručný, tak bych řekl, že v pozici náčelníka Generálního štábu, i přes všechna omezení, má člověk rozhodovací pravomoc. Vydává nařízení a ta jsou plněna. Předseda vojenského výboru má za úkol usnadňovat cestu k dosažení konsensu. Nemůže žádnému ze států nic nařídít. Nemůže jakýkoliv dotaz nebo námitku smést ze stolu jen proto, že mu připadá malicherná nebo nesmyslná. Musí s tím státem velice trpělivě jednat a pokusit se najít řešení, které bude vyhovovat všem osmadvaceti členským státům. A právě to je největší rozdíl.

Nejspíš z tohoto důvodu se ta funkce nenazývá velitel, ani náčelník, ale předseda...

Předseda Vojenského výboru je ten, kdo řídí, ale především pomáhá výboru dosáhnout společného stanoviska. A to na rozdíl od dvou strategických velitelů. Tedy od vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě a vrchního velitele velitelství pro transformaci v Norfolku. Ti velí. Předseda Vojenského výboru bohužel tuto výsadu nemá a musí se snažit dosáhnout stejného výsledku jinými cestami.

Je to za těchto okolností ještě vůbec vojenská funkce, nepřevládá v pracovní náplni spíše politická a diplomatická oblast?

Je to tak. Jedná se sice o nejvyšší vojenskou funkci v Alianci, ale prostředky, které používá, jsou spíše diplomatické než vojenské.

Zmínil jste problém dosažení konsensu. Je hodně složité sjednotit v některých sporných otázkách názory zástupců téměř třiceti členských zemí?

V některých záležitostech je to skutečně náročné a trvá to poměrně dlouho. Národy mají přirozeně svůj strategický zájem, svoji představu na řešení toho konkrétního problému. Do poslední chvíle, dokud cítí alespoň malou šanci, že by mohly prosadit to svoje, tak se o to snaží. Jednání probíhají v pracovních skupinách i v několika kolech. Pak se vše dostane na úroveň stálých zástupců a ani tam jedno jednání nemusí stačit. V některých případech se stane i to, že vojáci nejsou schopni dospět k jednotnému stanovisku. Většinou je to tehdy, kdy ta problematika již v sobě zahrnuje politické ohledy nebo omezení, která samozřejmě vojáci nemohou plnohodnotně zohlednit. Tam pak nastává čas pro politické rozhodnutí na úrovni Severoatlantické rady. Pak je dosaženo konsensu na úrovni ne vojenské, ale politické. Za dobu, co jsem byl ve funkci, se ale něco podobného stalo jen čtyřikrát. Takže v naprosté většině případů je dosaženo jednotného stanoviska a vojenského doporučení.

Jak vůbec vypadal takový běžný pracovní den předsedy Vojenského výboru NATO?

Často od rána do večera a dost často jsou i pracovní víkendy. Pokud se bavíme o běžném dni na velitelství v Bruselu, tak standardní pracovní agendou je ranní brífink o aktuální situaci zpravodajské, operační a mediální. Následuje několik jednání, ať již s vojenskými zástupci či velvyslanci jednotlivých států. Předseda Vojenského výboru se účastní všech jednání Severoatlantické rady. Ty se většinou konají třikrát týdně. Takže například v jednom dni se účastním jednání rady, odpoledne je pak rokování vojenského výboru. Mezi jednáními probíhá příprava s vlastním štábem. Do toho vstupují návštěvy velitelství, institucí, velkých cvičení a konferencí. Případně cesty do aliančních či partnerských zemí. Pracovní program je hodně nabitý. Především je v tom ale spousta různých schůzek. A na každou z nich se člověk musí speciálně připravit. Přitom agenda je poměrně široká. Není tedy možné na to jít takřikajíc z oleje. Na každé jednání je připraven podklad v řádu desítek stránek.

K této funkci patří i poměrně hodně služebních cest. Co vás během nich nejvíce oslovilo, co nejzajímavějšího jste měl možnost vidět?

Sem patří návštěvy aliančních velitelství, agentur a zařízení, hlavních světových bezpečnostních konferencí a velkých aliančních, případně národních cvičení. Samostatnou kapitolu tvoří oficiální návštěvy členských a partnerských zemí. Program bývá velmi intenzivní, zahrnuje jednání na vojenské, politické

a akademické úrovni, přednášky a besedy, často i přijetí u prezidentů. V několika případech se mi dostalo i pocty přijetí a rozhovoru ve formátu 1+1 s panovníky evropských konstitučních monarchií. Během cesty do Japonska a Jižní Koreje jsem měl možnost podívat se i do demilitarizované zóny na 38. rovnoběžce. Všechny tyto cesty a návštěvy byly pro mě, kromě naplnění oficiálních cílů ve prospěch Aliance, unikátní příležitostí seznámit se s širokou škálou problémů mnoha zemí a regionů, s jejich historií a kulturou, ale také s velmi pestrým okruhem lidí a prostředí.

Získal jste jedno z nejvyšších amerických vyznamenání Řád Záslužné legie. Co pro vás vůbec znamená takovéto ocenění?

Byla to ohromná čest. Samotné předání vyznamenání jsem vnímal v kontextu toho, že na stejném místě, tedy nad Arlingtonským národním hřbitovem, jsem byl před nějakými šestadvaceti lety jako mladý major, když jsem jako jeden z prvních z naší republiky byl ve Washingtonu zařazen do programu pro vojenskou spolupráci. Kdyby mi tehdy někdo řekl, že o šestadvacet let později tam budu stát jako předseda Vojenského výboru Aliance, myslel bych si, že se zbláznil. Takže to mělo takovou zvláštní osobní příchutí. Cením si toho ale především z toho důvodu, že zrovna Američané nejsou národem, který by rozdával takto vysoká ocenění jen na základě nějaké politické vůle či diplomatické zdvořilosti. Vnímám to jako ocenění mé práce pro Alianci.

Text: Vladimír Marek, foto: NATO

V misi KFOR v Kosovu působí naše armáda již dvacet let

Přestřelka na hranici

Do mise KFOR v Kosovu se zapojila Armáda ČR bezprostředně po našem vstupu do NATO v červnu 1999. A to jednotkou speciálních sil. V menších počtech působí na velitelství této mise až do současnosti. V následujících řádcích přinášíme jednu z reportáží z nasazení našich vojáků v této oblasti.

K
F
O
R

K
Φ
O
P

Zadrženi kosovští Albánci

V úterý 8. listopadu 2005 se rotný Karel Meloun probudil uprostřed noci. Za okny buňky, v níž spal ještě s dalšími vojáky, byla tma jako v pytli. Lákala ho představa, že si v teplé posteli ještě chvíli pohoví. Místo toho však musel vyskočit a začít se oblékat. Čekala je totiž hlídka. Ze základny Gazela museli vyrazit již před třetí hodinou ranní.

K 43. výsadkovému mechanizovanému praporu v Chrudimi se přihlásil před necelými třemi roky. Pokud by se ho někdo tehdy zeptal na jeho koníčky, odpověděl by sport, sport a zase sport. Napadlo ho, že toho se mu vlastně během služby u výsadkového útvaru dostalo vrchovatě. Absolvoval i výsadkářský výcvik, měl za sebou řadu seskoků. S ostatními výsadkáři letos vyrazil do mise KFOR do Kosova v létě 2005. Karel Meloun se podíval na hodinky, byl nejvyšší čas.

Pozorování na Krši

Po hodinách strávených pěším patrolováním podél regionální administrativní hranice dorazilo šest vojáků 43. výsadkového mechanizovaného praporu pod vedením velitele družstva nadrotmistra Josefa Kratochvíla do nejsevernější části Kosova Vglierského Krše. Nevydali se sem jen tak náhodou. Již delší dobu dostávali informace, že právě ve zdejších lesích se těží nelegálně dřevo. Jednalo se o krádeže velkého rozsahu.

Velitel rozdělil vojáky do dvou sekcí, ukryli se a začali pozorovat okolní krajinu. Bylo celkem pěkné podzimní počasí. Někdy kolem desáté dopoledne se začali po lese pohybovat lidé s motorovými pilami. Nikdo nepochyboval, že se chystají těžit bukové dřevo, kterému se ve zdejších lesích daří.

„Okamžitě jsme to hlásili na operačku,“ vybavoval si jeden z vojáků rotný Vladimír Fučík. „Řekli nám, že máme pokračovat dál v pozorování a zavolat příslušníky provinčního policejního sboru.“ Uplynulo dalších třicet minut, žádný z místních policistů ale nepřišel. Místo toho přijelo několik traktorů a objevili se muži se zbraněmi. Jeden z nich měl i psa. Bylo zřejmé, že se jedná o organizovanou skupinu. Nelegální těžba dřeva patřila v Kosovu vedle obchodu s drogami a prostituce k nejrozšířenějšímu organizovanému zločinu.

Vojáci se opět spojili s operačkou. Tentokrát dostali rozkaz k zásahu. Hrozilo totiž, že může dojít k odhalení sekce ukryté v bezprostřední

blízkosti regionální administrativní hranice a k ohrožení výsadkářů.

Druhá sekce, která měla krýt první, se dala do pohybu. Podle předem domluvených signálů první sekce vyrazila o třicet sekund později. Jakmile Albánci zaregistrovali postupující vojáky, okamžitě zahájili palbu. Část ozbrojenců nasedla na traktory a snažila se s nimi prorazit do vnitrozemí.

Dril se vyplatil

„Vůbec jsme si neuvědomovali, že po nás střílejí. Nějak nám to nedocházelo,“ vzpomínal rotný Daniel Hloušek. „Když nám to konečně došlo, začali jsme postupovat přesně podle standardních operačních postupů. Snažili jsme se upozornit na to, že jsme vojáci KFOR. Nějaké panice ale nikdo z nás nepropadl. Byl to samozřejmě nával adrenalinu, ale ten nás spíš nabudil a my začali naplno fungovat.“

Vojáci palbu opětovali. Nejdříve stříleli do vzduchu. Když to nepomohlo, tak pod nohy Albánců. „Každý z nás měl palebný průměr, tedy čtyři zásobníky. Snažili jsme se šetřit náboje, stříleli jsme jednotlivými ranami,“ vzpomínal rotmistr Zdeněk Lomič. „Celkem jsme vypálili více než padesát ran. Když Albánci viděli, že narazili na tvrdý odpor, okamžitě několik traktorů zahnulo a pokoušelo se nás objet. Snažili jsme se sice postupovat razantně, ale zároveň jsme chtěli zabránit ztrátám.“

Ze šesti traktorů se vojákům podařilo zajistit tři. Navíc motorové pily a řadu dalšího materiálu. Zadrželi i řadu zbraní, mezi nimiž byla například pistole Tokarev, upravená puška Mauser 98, samonabíjecí puška M-57 a brokovnice. Zajali rovněž sedm Albánců. Přesně podle standardů je nechali vyzout, nasadili jim plastová pouta a museli si lehnout obličejem k zemi.

„Vojáci se po pravidelném drilování jednotlivých postupů prakticky nemuseli věnovat vzájemné součinnosti. Každý totiž přesně věděl, co dělá jeho dvojka a veškerou pozornost tak mohli zaměřit na prostor před sebou a na situaci, která nastala,“ řekl nám velitel rotý kapitán Ladislav Švejda. „Díky tomuto výcviku dokázalo naše šestičlenné družstvo odolat útoku více než dvacetičlenné skupiny a navíc zadržet a zajistit sedm útočníků.“ Zbytek Albánců utekl na srbskou stranu, kam je naši vojáci již nemohli pronásledovat.

Bylo po přestřelce. Rotný Meloun v tuto chvíli vůbec netušil, že ho poranila jedna z nepřátelských kulek. Přišel za ostatními s prosbou, aby se mu podívali zezadu na nohu, prý se někde nejspíše napíchl na nějakou větev. Pro výsadkáře představuje ale zdravotnická příprava jedno z nejdůležitějších zaměstnání. A tak okamžitě poznali, že se jedná o průstřel. Ránu vyčistili, ovázali a okamžitě zavolali lékařskou pomoc.

To už ale dorazili na Vglierský Krš místní policisté, ARMIK a GUARD tým. Ti také převzali vyšetřování celého případu. Přijela i skupina se psy.

Jen o několik hodin později dorazil dolů jeden z Albánců, který se účastnil přestřelky. Byl zraněný, stěžoval si, že ho údajně postřelili Srbové. Nakonec byl také vzat do vazby. Zda byl zraněn střelbou našich vojáků, případně ho zasáhla kulka vypálená vlastními lidmi, se nepodařilo již zjistit.

Medaile na závěr

Celá záležitost měla ještě své pokračování. Dřív než vojáci stačili dorazit na základnu, rozšířila se díky sdělovacím prostředkům zpráva o přestřelce po celé České republice. Okamžitě volali příbuzní a známí, zda se někomu z jejich blízkých něco nestalo. „To víte, že rodiče měli obavy,“ dodává rotmistr David Kulas. „Báli se o nás.“

Rotného Melouna dopravil vrtulník do vojenské nemocnice Planá u Kosovské Mitrovice. Jednalo se o čistý průstřel horní části pravé dolní končetiny. Kulku se sice nepodařilo dohledat, podle tvaru zranění však prý s největší pravděpodobností byla vystřelena ze samopalu. Naštěstí neporanila nejen žádnou kost, ale dokonce ani cévy a nervy. Takže krvácení nebylo příliš velké. Lékaři mu zavedli do rány dren, aby nezačala hnisat. Ještě týž den odpoledne navštívili ve vojenské nemocnici rotného Melouna vrchní velitel sil KFOR Giuseppe Valotto a vyznamenal ho medailí velitele KFOR. „Jsem hrdý na to, že pod mým velením plní úkoly opravdoví hrdinové,“ řekl Valotto. Na adresu českých vojáků, kteří zadrželi útočníky, dodal, že dlouhodobě patří k nejlépe hodnoceným národním kontingentům sil KFOR a že jsou připraveni zasáhnout se vší rozhodností v každé situaci.

O dva týdny později obdržel rotný Meloun českou medaili Za zranění.

Karel Meloun přebírá vyznamenání

Text: Vladimír Marek, foto: autor a archiv jednotky

Armáda České republiky pomáhá pod praporem NATO s ochranou Pobaltí

Důraz na předsunuté síly

Alianční přítomnost předsunutých sil je jedním z hlavních výstupů Varšavského summitu NATO z července 2016. Spočívá ve vytvoření čtyř bojových uskupení v síle posíleného praporu rozmístěných v Polsku pod vedením USA, v Litvě pod vedením Německa, v Lotyšsku pod vedením Kanady a v Estonsku pod vedením Velké Británie. Česká republika se zapojila do bojových uskupení v Litvě a Lotyšsku.

Lotyšsko

První jednotkou, která odcestovala 14. června 2018, tvořil minometná četa 71. mechanizovaného praporu z Hranic v počtu 60 osob. Ta posílila sestavu bojového uskupení vedeného Kanadou na území Lotyšska. Bojové uskupení je soustředěno na lotyšské vojenské základně ve výcvikovém prostoru Adazi, vzdáleného 45 km severovýchodně od hlavního města Rigy. V polovině ledna letošního roku naši jednotku vystřídala minometná četa 73. tankového praporu.

Litva

Druhou jednotkou, která na místo určení dorazila začátkem července 2018, je rotní úkolové uskupení postavené na bázi mechanizované roty ze žateckého 41. mechanizovaného praporu v celkovém počtu 230 osob. Čeští vojáci s nizozemskými a německými kolegy působí v Litvě. Základ jednotky tvoří mechanizovaná rota s obrněnými vozidly Pandur posílená ženijní četou, logistickou jednotkou a zdravotnickým prvkem. Hlavní základna bojového uskupení se nachází ve výcvikovém prostoru litevské armády Rukla, vzdáleného 70 km severozápadně od Vilniusu.

Tvrdou přípravou na působení v bojových uskupeních sil eFP prošly obě naše jednotky v České republice, čeští vojáci vyčlenění pro Litvu ladili přípravu spolu s německou a nizozemskou armádou v Německu.

Tři armády – jeden prapor

Bojové drilly při napadení, odražení útoku, zdržení nepřítele a rychlé přesuny jednotky na další palebnou čáru. To vše v neznámém terénu, v náročných klimatických podmínkách, nepřetržitě po dobu několika dnů, ve dne v noci. To vše si v květnu loňského roku v rámci zdokonalení tzv. „boje na zdrženou“ vyzkoušeli v rámci dvoutýdenního certifikačního cvičení v německém výcvikovém prostoru Altmark příslušníci 41. mechanizovaného praporu ze Žatce.

Zkušenosti pro nasazení

„Jádro naší jednotky tvoří vojáci jedné mechanizované roty našeho praporu ze Žatce, která je doplněna o ženijní četou složenou zčásti z našich ženistů ze 41. mechanizovaného praporu a z 15. ženijního pluku a družstvo dělostřeleckého průzkumu 13. dělostřeleckého pluku,“ informuje podplukovník Jiří Líbal, velitel žateckého 41. mechanizovaného praporu a zároveň velitel jednotky vyčleněné pro eFP v Litvě. Dodal, že celou jednotku pak doplnili další specialisté průzkumných a logistických prvků české armády.

Pro některé české vojáky bylo toto cvičení v Německu úplně první příležitostí, jak se sladit v mezinárodním prostředí, ať už s jednotlivými rotami německé a nizozemské armády, nebo s celým praporem. Pro mnohé naše vojáky to také byla první příležitost pracovat v mezinárodním prostředí, protože nasazení v Litvě pro ně bylo jejich první zahraniční zkušeností. V rámci této přípravy ve výcvikovém

Náčelník GŠ AČR armádní generál Aleš Opatá při návštěvě českých jednotek v Pobalti

prostoru Altmark získali nejen cenné zkušenosti z výcviku taktiky a bojových drilů, ale zároveň museli prokázat i své jazykové znalosti, protože veškerá komunikace v rámci jednotlivých armád se odehrávala v angličtině.

Terén pro řidiče Pandurů

Terén, který má německý Bundeswehr v tomto vojenském výcvikovém středisku, je velmi podobný tomu v Litvě.

„Je velmi rovinatý a pro nás byl tento plochý a odkrytý terén něco nového, na co jsme si museli zvykat a přizpůsobit tomu náš výcvik,“ konstatuje kapitán M. S., velitel české

mechanizované roty jednotky eFP. „Zároveň byla tato zkušenost pro naše vojáky velmi cenná, protože naše půlroční příprava v domácím prostředí probíhala zejména v hornatém a členitém terénu vojenského prostoru na Doupově.“

Cvičení bylo náročné nejen pro samotné vojáky pěchoty, ale terén byl náročný i pro samotné řidiče Pandurů, kteří se museli vyrovnat nejen s neznámým terénem, ale i s jeho povrchem.

„Písčité podloží způsobuje velkou prašnost, takže jízda v koloně vyžaduje značnou pozornost a obezřetnost řidičů, kteří musí sledovat

nejen povrch terénu, ale i mapu," pokračuje kapitán M. S. „To znamená, že celá osádka bojového vozidla musí být neustále ve střehu, monitorovat okolí a být připravena na rychlé a nenadálé přesuny.“

V terénu ve dne v noci

Doba nasazení vojáků v terénu byla během certifikačního cvičení v Německu nepřetržitá. V neznámém terénu byli ve dne v noci.

„To si vyžádalo nejen fyzické vyčerpání vojáků, ale kladlo to na ně i psychickou zátěž," vysvětluje dále velitel mechanizované roty. „Postupem času se totiž u lidí logicky projevují spánková deprivace a únava. Na druhou stranu musím říct, že tyto náročné krizové situace nejsou pro naše vojáky neobvyklé a nejsou pro ně mimořádnou zátěží. Tyto krizové situace simulujeme v rámci našeho celoročního výcviku a jsou běžnou součástí každého cvičení. S tím souvisí i fakt, že naši vojáci jsou vycvičení působit v terénu několik dní i bez logistického zabezpečení.“

„Já osobně si velmi cením získání zkušeností s novým terénem, protože více zkušeností mám se zvládnáním kopcovitého terénu, což pro nás znamená zaměřování se na některé dominanty v terénu," konstatuje jeden z vojáků naší jednotky. „Zvládnout tento terén není jednoduché ani z taktického hlediska. Právě kvůli plochému a otevřenému terénu spolu nemáme vizuální kontakt, a to je pro nás nová a velmi cenná zkušenost.“

Boj na zdrženou

Celé toto certifikační cvičení bylo zaměřeno na drilování taktiky tzv. boje na zdrženou. „To znamená neustálé stahování ze zaujatých pozic a udržování kontaktu s nepřítelem, využívání velkého systému zátarasů, což pro nás byla relativně novinka," říká podplukovník Jiří Líbal, velitel jednotky. „Velkou mírou se do tohoto cvičení zapojilo i naše dělostřelectvo, což pro nás 41. mechanizovaný prapor není v takové šíři zvykem. Proto pro nás bylo sladění všech našich prvků velmi důležité, a zároveň pak sladění s ostatními prvky zúčastněných armád Německa a Nizozemska.“

Logistické zabezpečení v poli

Svou roli v rámci bojového nasazení si vyzkoušela i logistická část jednotky. Dopřít proviant bez jakýchkoli ztrát do místa aktuálního nasazení jednotky, to je úkol logistiků. Strava a voda, to je základ přežití vojáka v bojovém poli.

„Naši logistci si zde prověřili orientaci v neznámém terénu, komunikaci s nasazenými jednotkami, rychlé přesuny v nepříjemném terénu a zároveň i rychlé stažení z bojového pole," zdůrazňuje dále velitel. „Bojová pěchota však musí být v rámci přípravy svých osobních věcí, které má při nasazení u sebe, připravena i na to, že bude muset několik dnů přežít bez možnosti logistické podpory. Proto je každý

náš voják v rámci výcviku drilován na přežití v terénu, včetně obstarání stravy a vody přímo v místě aktuálního nasazení.“

Pozice na monitoru

V terénu se mezi jednotlivými nepřátelskými a boj odražejícími jednotkami pohybovali němečtí rozhodčí, kteří okamžitě zaznamenávali, vyhodnocovali a okamžitě odesílali do utajeného místa štábu hlavního velení jednotlivé výsledné postupy nasazených jednotek na dané palebné čáře.

Jedním z českých technických mentorů, kteří dohlíželi na to, aby hlavní rozhodčí německé armády měli informace o taktických postupech našich jednotek, byl i nadporučík M. K. „Mým úkolem bylo v koordinaci s německými rozhodčími vydávat pokyny pro nepřítele,"

konstatuje nadporučík a dodává, že přes vysílačku monitoroval, jaké vojáci zaujali pozice. Operátoři mu posloužili záznamy a on na základě těchto informací vybere trasu a přes vysílačku určí nepříteli, kam se má přesunout.

Všechny zúčastněné jednotky tady používaly identifikační systém německé armády MAILES nebo AGNUS, který má na sobě každý voják a bojová technika. Na základě této identifikace byly po celou dobu cvičení známy všechny jejich pozice. Němečtí rozhodčí v terénu na monitoru zjistili okamžitě aktuální pozici každého vojáka a zároveň tyto informace putovaly i k vyššímu stupni další skupiny rozhodčích, kteří působili v operačním centru. „Na základě jejich vyhodnocení se k nám dostávala okamžitá zpětná vazba," pokračuje český rozhodčí. „Cvičícím vojákům pak mohu

ihned sdělit, jaké případné nedostatky v rámci plnění jejich konkrétního úkolu nastaly a jaké mají slabiny. Při dalším plnění úkolu už odcházel s touto zpětnou vazbou.“

Zásah paprskem laseru

Každá armáda používá v národním prostředí své identifikační systémy. To znamená německý, nizozemský a česká armáda používá americký systém. V rámci tohoto cvičení se používaly německé identifikační systémy.

„Funguje to tak, že každá zbraň má v sobě krabičku, která vysílá zasahující paprsky, které imitují munici,“ vysvětluje kapitán M. K. „Tento paprsek ale nevydává žádné zvuky, takže vojáci používají i cvičnou munici, aby vše bylo reálné a kontakt s nepřítelem byl

doprovázen střelbou. U kolové a pásové techniky, konkrétně u našich Pandurů, je to tak, že při zásahu paprskem je zásah doprovázen zvukem zasaženého vozidla s následným výbuchem. Na krabičky identifikačního systému se ihned zobrazí informace, jaká část vozidla byla zasažena, například poškozený motor, poškozený zbraňový systém nebo třeba ztráta spojení.“

Řidič Panduru, který sedí uvnitř bojového vozidla, tak může na identifikačním systému sledovat, jaký má vozidlo problém.

„U zasaženého vojáka je hlášení zásahu jednodušší,“ vysvětluje dále český rozhodčí. „Systém umístěný na balistické vestě každého vojáka neustále vysílá zvukový signál ‚KILL, KILL, KILL‘, nebo případně hlásí konkrétní zranění. To vše okamžitě voják slyší.“

Prověra individuální přípravy

„Úkolem mezinárodní jednotky je především vybudovat a bránit prostor obrany praporu,“ vysvětluje podplukovník Líbal. „V případě útoku nepřítele se pak jedná o tzv. boj na zdrženou, což znamená odrazit útok, zastavit postup a rychle se stáhnout do dalšího prostoru obrany praporu. Pro vojáky je to náročné především v tom, že v obranných postaveních musí vydržet mnoho hodin a nesmí jim uniknout žádný pohyb nepřítele.“

Střelec operátor KVBP Pandur například musí neustále sledovat prostor přes pozorovací přístroje vozidla a je připraven k okamžitému odražení útoku nepřítele. „Jeho hlavním úkolem je ničit těžkou obrněnou techniku protitankovými řízenými střelami SPIKE a lehkou obrněnou techniku 30mm kanónem,“ podotkl velitel jednotky Líbal. Dodal, že závěrečné certifikační cvičení v Německu prověřilo nejen předchozí individuální přípravu armád jednotlivých států, ale zejména sjednotilo celé praporečné úkolové uskupení, aby společnými silami mohlo plnit své úkoly v Litvě.

Text: Jana Deckerová, foto: autorka a Magda Dvořáková

Na nejvyšší alianční vzdělávací instituci NATO Defense College v Římě máme české zastoupení

Škola, na které nejsou učitelé

Severoatlantická aliance má i své vlastní školství. Na třech jejích vzdělávacích institucích mohou nejen získávat potřebné znalosti čeští vojáci a civilisté zabývající se bezpečnostní problematikou, ale zároveň se na nich může uplatnit i náš pedagogický sbor. Příslušníci resortu Ministerstva obrany ČR zde v minulosti zastávali řadu významných funkcí. Asi nejvýznamnější z nich byla funkce děkana NATO Defense College v Římě, kterou od roku 2016 vykonával brigádní generál v. z. František Mičánek. To byl také jeden z důvodů, proč jsme si pro následující reportáž vybrali právě toto prestižní vzdělávací zařízení.

Pouliční prodejci se kousek od kolosea přetahují o pozornost turistů a mezi řadou suvenýrů nabízejí nejslavnější vlčici, která podle pověsti odkojila Romula a Rema. Stačí nasednout do auta a vydat se na jih směrem k Tyrhénskému moři. Ještě dřív, než opusíte poslední čtvrt' věčného města, narazíte na uskupení vojenských budov a kasáren, které Italové nazývají vojenskou zónou. Té do slova vévodí moderní budova, v níž sídlí jedna ze tří aliančních škol NATO Defense College.

A právě tady je možné objevit českou stopu. V minulosti zde studovalo několik desítek Čechů. Na zlaté tabuli nejslavnějších posluchačů této školy jsou jména dvou českých generálů – Miroslav Kostelka a Jaroslav Kolkus.

S myšlenkou, že by Severoatlantická aliance měla mít vlastní vzdělávací zařízení, přišel v roce 1951 legendární velitel spojeneckých

sil za druhé světové války a první velitel NATO v Evropě generál Dwight Eisenhower. V té době slavilo NATO druhé výročí své existence. Již v listopadu 1951 byl v Paříži zahájen první kurz. Když se v roce 1966 Francie stáhla z vojenských struktur NATO, došlo k přestěhování školy do Říma. V září 1999 byla slavnostně otevřena nová, moderní budova, která disponuje veškerým nezbytným zázemím. Je dvakrát větší než původní objekt. Její součástí je velká aula, místnosti pro studijní skupiny, velká knihovna s bohatým knižním a digitálním fondem, jídelna a sál pro společenské akce a samozřejmě také fitcentrum a další sportovní zázemí.

Řídí ji Severoatlantická rada

Škola je nejvyšší vzdělávací institucí NATO a zároveň také podléhá nejvyšším aliančním orgánům. Program její výuky přímo schvaluje

Severoatlantická rada. Zároveň ji také financuje z k tomuto účelu předurčených fondů.

Instituce je rozdělena do čtyř divizí, které zajišťují nejen vzdělávací a výzkumný proces, ale i veškeré zázemí. Základ výuky tvoří půlroční kurzy Senior Course, které jsou určeny nejen pro vyšší alianční důstojníky, ale i pro pracovníky ministerstev zahraničních věcí. Stále více jsou zastoupeni příslušníci armád ze zemí PfP, EU, Středomořského dialogu a tzv. Contact Countries. A tak výjimkou nejsou studenti z arabských zemí včetně Iráku, ale i z Japonska, Jižní Koreje, či Austrálie. V současné době zde studují posluchači z téměř čtyř desítek zemí.

V kurzu jsou posluchači rozděleny do sedmi skupin. „V mé skupině byla například plukovnice z Norska, která se vrátila jako velitelka kontingentu z Afghánistánu, dále tam byli dva Francouzi, Ital, Turek, Němec, Američan a Brit,

Budova NATO Defense College v Římě

země PFP reprezentoval Srb a Středomořský dialog byl zastoupen Alžířanem. Jednalo se většinou o vojáky a zaměstnance ministerstev obrany či generálních štábů a příslušníky diplomatických sborů. Řada lidí měla zkušenosti ze zahraničních misí a pracovišť,“ vysvětloval plk. gšt. Čížek, který na této škole v minulosti studoval. „Charakter výuky má strategickou úroveň. Probírali jsme bezpečnostní prostředí, obranu a fungování mezinárodních organizací. Přednášel nám například vedoucí oddělení financování NATO. Zazněla spousta informací, které bychom se jinde nedozvěděli. Hovořil o možném vývoji aliančního financování či budoucnosti. Nastínil, jak využít současných fondů k zabezpečení potřebných kapacit.“

Každé ráno je hodina angličtiny zaměřená na zdokonalení jazykových znalostí. Pro posluchače, kteří dosáhli jazykové úrovně na stupni STANAG 4, jsou připraveny kurzy francouzštiny a italštiny. Následuje hodinová diskuse v komisích na téma, které bude přednášeno. K této tematice jsou dopředu předkládány studijní materiály v rozsahu dvacet až padesát stran, k nimž se diskutuje. Pak je na programu přednáška a blok otázek a odpovědí z ní vyplývajících. Odpoledne je časový prostor vymezen na hodnocení přednášky, jejího

obsahu, přednášejícího a následuje diskuse k tématu a zpracování skupinových projektů a prezentací.

Přednášející z nejvyšších pater

NATO Defense College má velmi flexibilní a pružnou strukturu. O její vedení a logistické zabezpečení se stará jen hrstka lidí. Učitelé zde neexistují. Podle potřeby si zve externí přednášející z těch nejvyšších struktur. Díky prestiži školy je o tuto činnost velký zájem. Studenti pokaždé hodnotí přednášejícího. Pokud je výsledek negativní, škola ho příště již nepozve.

Každá skupina má vedoucího z některé ze členských zemí. Ten se účastní jednotlivých diskusních sezení, nabízí určité názory a doporučení, seznamuje posluchače s konkrétní situací na škole. Je to takový ten spojovací článek mezi studenty a velením školy.

Studijní cesty

NATO Defense College je známá svými studijními cestami. Pro každý Senior Course se většinou organizují tři takovéto cesty. První je zaměřena na evropskou bezpečnost, druhá na transatlantické vztahy a poslední je věnována vybranému regionu. „První naše studijní cesta se zaměřila na fungování

mezinárodních organizací a institucí. Navštívili jsme řadu evropských zemí, včetně pracoviště UN ve Vídni. Zajímavá byla návštěva Švýcarska a Rakouska zaměřená na neutralitu. Projeli jsme státy od Slovinska až po Německo,“ popisuje plukovník gšt. Čížek. Během druhé své cesty posluchači navštívili v New Yorku OSN, ve Washingtonu Bílý dům a samozřejmě také Pentagon a velitelství NATO v Norfolku. Na každém z těchto míst je čekaly přednášky a praktické seznámení s tím, jak tyto instituce fungují. „Tím, že se přednášky konají přímo v prostředí, kterého se týkají, jsou i následné dotazy mnohem konkrétnější a detailnější. Jedná se o místa, která už nikdy v budoucnu nemusím vidět,“ zdůraznil Zdeněk Čížek.

Výhoda školy spočívá i v tom, že se zde člověk setká s lidmi, kteří v budoucnu zaujmou významné funkce nejen v aliančních strukturách. Je možné si tak vytvořit řadu užitečných kontaktů. Také z tohoto důvodu v minulosti vznikl klub bývalých studentů. Každý rok se organizuje jejich setkání. Lidé se na něm vzájemně informují, co je kde nového a jaké existují trendy v určitých oblastech. Utužují se tady určité vazby a samozřejmě také kontakty.

Text: Vladimír Marek,

foto: autor a archiv NATO Defense College

Nejrozsáhlejší vojenské cvičení Severoatlantické aliance za posledních deset let

Trident Juncture 2018

Deklarovat schopnosti aliančních jednotek vést na základě článku 5 Washingtonské smlouvy operaci vysoké intenzity na vnější hranici států NATO. A navíc provést certifikaci jednotek, jež budou v letošním roce držet hotovost v silách velmi rychlé reakce NATO. Takový cíl mělo největší cvičení v novodobé historii Trident Juncture 2018, které se konalo na konci minulého roku v Norsku. Za Českou republiku se ho zúčastnilo úkolové uskupení pozemní protivzdušné obrany s dvěma stovkami vojáků, zejména příslušníci 25. protiletadlového raketového pluku ze Strakonice.

Největší vojenské cvičení Severoatlantické aliance s názvem Trident Juncture začalo 22. října a poslední technika byla stahována 10. listopadu 2018. Šlo tak tedy o intenzivní, čtrnáctidenní cvičení, které nemá od dob studené války obdoby. Podle generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga se zapojilo celkem 65 lodí, 250 letadel, 10 000 vozidel a kolem 50 000 vojáků. Vyjma moře se řada úkolů odehrávala na celkem 27 místech napříč Norskem. Manévry, jejichž námětem je „obnova suverenity spojenecké země po vnější agresi“, se účastnily všechny členské země NATO a také partnerské Finsko a Švédsko. Pro účastníky cvičení platilo jednotné rozdělení a to na „jižní“ a „severní“ síly, přičemž v jeho průběhu došlo k výměně rolí „fiktivního agresora“ a bránících se aliančních sil. Procvičovala se i schopnost rychlého

posilování sil a vybavení přes Atlantik a napříč Evropou. Cvičení bylo také velkou logistickou akcí. Na palubách 180 letadel a šesti desítek lodí už od srpna přijížděli do Norska vojáci s technikou z tak vzdálených míst, jako je San Diego v Kalifornii či Izmir v Turecku. Českou republiku důstojně zastupovala jednotka vojáků z 25. raketového pluku ze Strakonice se zhruba 70 kusy techniky. „Dnes máme všechny na místě, od největší lodě až po nejmenší dron, začínáme!“ uvedl generální tajemník NATO Jens Stoltenberg při zahájení. Onou největší lodí byla letadlová loď USS Harry S. Truman, první americká letadlová loď v norských vodách od roku 1987. Na moři se ostatně odehrála významná část manévry. Atlantik je pro bezpečnost Evropy zásadní a klíčový, i z toho důvodu probíhalo velení operace přímo z lodí USS Mount

Whitney a velitelem se stal americký generál James Foggo, velitel Velitelství spojeneckých sil NATO v Neapoli. Ostatně i pro naše protiletadlovce byla loď velmi důležitá, i s ohledem na historický odkaz.

Přesun techniky

Pro vojáky ze Strakonice začal přesun již 16. října, kdy naložili techniku na železniční vozy. Čekala je náročná cesta dlouhá přes tisíc kilometrů. Na sever Evropy se dvě stovky vojáků se sedmdesáti kusy techniky přesunovali postupně v několika skupinách. Technika byla převážena kombinovaným způsobem s využitím hned tří druhů přeprav, a to silniční, železniční i námořní. Konečnou stanicí pro železniční převoz byl nizozemský Veendam. Poté se technika přesunula po silnici do přístavu Eemshaven. Zde se naložila

na loď a přepravila se do přístavu Fredrikstad na jihovýchodě Norska. Odtud se již po vlastní ose přepravovala v několika kolonách do míst, kde cvičení probíhalo, tedy zejména do okolí města Rena. Napláňovat přepravu osob a techniky na takovou vzdálenost nebylo vůbec jednoduché. „Nejnáročnější bylo skloubit požadavky na přepravu se změnami, o nichž jsme se dozvíдали během přípravy cvičení. Ať už se jedná o výluky na železniční trati, požadavek na přítomnost techniky v nizozemském přístavu den před vyplutím lodě či přítomnost řidičů v Norsku před příjezdem lodě s technikou a řadu dalších,“ uvedl kapitán David Halušitz a dodal: „Je to obrovská zkušenost, která naše schopnosti posouvá o velký kus dopředu,“ zhodnotil strakonický logistik, jenž zároveň velí národnímu podpůrnému prvku NSE. Během přípravy na cvičení se vojáci museli vyrovnat i s dalšími, pro ně dosud neobvyklými, úkoly. Jedním z nich byla například dezinfekce techniky, kterou

Norské království vyžaduje před vstupem na své území. Její realizace se profesionálním způsobem zhostili příslušníci čtyř chemické ochrany z 26. pluku velení, řízení a průzkumu. Bylo to poprvé v rámci Armády ČR, kdy byla vojenská technika dezinfikována před odjezdem na cvičení do zahraničí.

Připomínka Tobruku

V případě tohoto rozsáhlého cvičení šlo i o pomyslný milník v oblasti přepravy techniky AČR. Jeden z posledních takto rozsáhlých lodních transportů naší vojenské techniky se uskutečnil v době 2. světové války lodí Mauritánia. Konkrétně šlo o 200. protiletadlový pluk, který působil v Tobruku. Paralelou pak je i přízvisko pluku ze Strakonice „Tobrukový“. Nadporučík Daniel Kříž, náčelník skupiny logistiky 252. protiletadlového raketového oddílu, který vedl vykládku, v přístavu uvedl: „Naši vojenskou techniku vykládáme po plavbě z Nizozemska. V případě vykládky

ji koordinujeme s místní správou, proběhla přejímka, včetně veterinární kontroly. Pro nás jde o zcela unikátní transport, který v no-vodobé historii pluku nepamatujeme,“ uvedl nadporučík Kříž. Z Nizozemska bylo přemístěno několik desítek kusů techniky, včetně vozů Tatra, kompletů RBS-70 a dalších. Následovalo sjednocení jednotek, vytvoření operačního centra a místa velení. Poté se vojáci zapojili do cvičení s úkoly podpory ostatních armád, zejména s vojáky z Bundeswehru. Nicméně úkolů na ně během cvičení čekalo mnohem více, a to především s ohledem na prověření vzájemné komunikace, interoperability a též sladění postupů. Základem se ovšem stala letecká podpora, či lépe řečeno protivzdušná obrana. „Souběžně se zdokonalovacím výcvikem protiletadlové raketové baterie, tvořící hlavní bojovou sílu úkolového uskupení pozemní protivzdušné obrany, proběhla výstavba českého místa velení, spojovací nácvik a sladění s místem

velení německé 9. obrněné brigády. Právě do její sestavy jsme zařazeni v rámci sil rychlé reakce NATO s tím, že v roce 2019 budeme součástí sil velmi rychlé reakce NATO, které by v případě potřeby byly nasazeny jako první v časovém horizontu několika málo dní," uvedl zástupce velitele strakonického útvaru plukovník Jaroslav Daverný smysl a účel nasazení a zasažení strakonických vojáků do cvičení.

Překonávání vodního toku

Jedním z prvních úkolů po náročném transportu techniky čekal na protiletadlovce u řeky Rena. Tam se nacházela obojživelná mostní souprava vojáků Bundeswehru. V praxi tak šlo o soustavu několika obojživelníků, které se spojí v jeden celek. Každá souprava má řidičskou, či lépe řečeno kapitánskou kabinu a motor. Jednotlivé prvky, obvykle jde o šest až osm částí, se spojí a utvoří soupravu, jež uveze desítky tun techniky. I na silném vodním toku, v tomto případě na řece, je souprava zcela stabilní a především i velice rychlá. Celkové sladění jednotlivých posádek a spojení v jeden celek nezabere více než 30 minut. Vždy první a poslední část celku má hydraulickou nájezdni rampu, ta se sklopí a vyklopí samozřejmě pouze u břehu. První zatěžkávací zkouškou dovedností obsluhy se stala technika Luftwaffe, konkrétně taktický mobilní raketový systém MIM-104 Patriot, jenž sám o sobě váží kolem 15 tun.

Problém nebyl ani v komunikaci. Kromě toho, že většina vojáků ze Strakonice přítomných na cvičení ovládala minimálně základy angličtiny, tak i značná část hovořila německy. Povel k nalodění, popojíždění po soupravě, či sjetí ze soupravy tak bylo možné slyšet v obou jazycích. Jízda přes řeku Rena byla otázka okamžiku i přes šířku toku v místě nasazení kolem 250 metrů. Tento manévr se opakoval několikrát dokola, jelikož časový úsek, po němž byla souprava k dispozici našim protiletadlovcům, byl několik hodin. Ve všech případech šlo o transport vozů Tatra s radiolokační technikou ReVISOR a s komplety RBS-70. Do Norska nebyla převážena jiná, těžká, dalekonosná technika (2K12 M2 KUB, Strela 10M aj.).

Likvidace nepřátelských helikoptér

Po nácviu překonání vodní hladiny, kdy byla prověřena schopnost posádek, započala hlavní činnost v podobě převzetí úkolu ochrany vzdušného prostoru nad technikou Bundeswehru, ale i jiných zemí. Samozřejmě s ohledem na možnosti systému RBS-70. Ten je schopen operovat v rozsahu do 8 000 metrů vzdálenosti a výšky 5 000 metrů, prakticky se pak hodnoty mohou lišit s ohledem na prostředí, přímou viditelnost aj. Vezmeme-li v potaz, že celý zájmový, výcvikový prostor se rozprostíral na ploše cca 170 x 60 km, šlo o úsekovou ochranu.

RBS-70NG

Český 25. protiletadlový raketový pluk má nyní 16 švédských kompletů RBS-70 předešlé generace a zhruba 100 laserem naváděných střel Mk.I a Mk.II s dálkovým dosahem 5 000 a 6 000 m, výškovým 3 000 m. Ve výzbroji se také nachází několik desítek nejnovějších střel Bolide s dostřelem 220 až 9 000 m a výškovým 5 000 m. Díky nákupu dalších 16 nejmodernějších kompletů nové generace RBS-70NG a stovek dalších střel tak protiletadlové systémy výrazně posílí bojové schopnosti Armády ČR. Využívány budou nejen pro ochranu vzdušného prostoru ČR, ale i při plnění úkolů pozemní protivzdušné obrany v rámci mezinárodních úkolových uskupení NATO. S předchozí generací nové komplety sdílejí shodný systém přípravy a výcviku vojáků, logistiku, údržbu i jednotnou municí. RBS-70NG je zároveň plně kompatibilní se zavedeným automatizovaným systémem velení a řízení palby pozemní protivzdušné obrany. Tyto nejmodernější systémy v armádě nahrazují zastaralé systémy S10 a ukazují směr, kterým se AČR v rámci modernizačních procesů ubírá.

Německá pontonová souprava

Tomu ostatně odpovídá i mobilnost celého kompletu a rychlost nasazení. Od povelu k sesednutí, rozvinutí kompletu a zaměření cíle nepřesáhl čas tři minuty. Bavíme se o RBS-70, příprava radiolokátoru ReVISOR je pak otázkou zhruba 10 minut. V praxi pak byla nastavena datová i rádiová komunikace s Bundeswehrem a celým velením cvičení a sladěn postup, přesun, ale i rychlá změna operačního nasazení s ohledem na zprávy o pohybu „nepřátelské“ techniky. Nepřátelskou technikou se stala zejména helikoptéra AH-64 Apache, tedy bitevní vrtulník používaný od sklonku studené války až po současnost. Ten bylo třeba včas identifikovat

a zlikvidovat. Nepřátelská helikoptéra nad bojištěm plným tanků a obrněných transportérů by znamenala těžké ztráty, zastavení postupu, či úplné obrácení sil. Strakoničtí tak neváhali ani okamžik, ihned po zaměření byla nepřátelská technika eliminována. Nešlo o žádné skutečné sestřely, konec konců žádná ze stran nedisponovala ostrou municí, ale šlo o identifikování nepřítele, jeho zaměření a pomyslný sestřel. Vše probíhalo v reálném čase, šlo o reálné pokyny a samozřejmě, nejedná se o videohru, tedy i o reálný počet vystřelených raket. Po každém „výstřelu“ zahlásil operátor kompletu stav zasažení a spotřebu -1, či kolik by bylo třeba ke skutečnému

Odsun raněného

sestřelu s ohledem na zkušenosti a manévrování helikoptéry. Ta ovšem příliš šanci nemá při rychlosti rakety Mach 2... Leč i z druhé strany američtí piloti procvičovali boj proti prostředkům protivzdušné obrany. Ten zahrnuje krycí manévry těsně nad porostem (stromy) a rychlé opětování palby na pozice odpaliště. To vše ve dne i v noci s užitím systémů nočního vidění.

Boj v tvrdých podmínkách

Norsko se díky svým klimatickým podmínkám, řadě vodních ploch, ale i horských oblastí hodí k rozličným typům výcviku. Proto byla v rámci cvičení Trident Juncture

naší armádou procvičována i řada bojových scénářů. Jeden z nich měl podobu nástřelu kolony, vyřazení části techniky z provozu a vedení obranné palby na pozice agresora. Útok může přijít kdykoliv a kdekoliv, proto je ochrana kolony jednou z priorit zachování bojeschopnosti celé jednotky. Vojáci tak musí rychle reagovat, zaujmout perimetr a včas a přesně identifikovat zdroj útoku. Následně se pomocí krycí palby přiblížit k nepříteli a eliminovat jej. Součástí toho bylo i zajetí nepřítelů, jeho předání odpovědným jednotkám (kupříkladu vojenské policii) a ošetření raněných, či jejich přesun do bezpečí, případně zajištění leteckého

odsunu. K tomu pomáhá vojákům odborný kurz CLS, díky němuž jsou schopni zraněné rychle diagnostikovat, provést základní, život zachraňující ošetření a předat zprávu o skutečném stavu a míře poranění. V případě cvičení v Norsku pak o porovnání jednotlivých armád a zkušeností vojáků, účastníků kurzu CLS v náročných, klimatických podmínkách. Každému takovému nasazení vždy přihlížel tým rozhodčích. Vyhodnocení pak bylo základem k poučení se z chyb, ale i přiblížení se certifikaci pro potřeby Sil rychlé reakce.

Text a foto: Michal Voska

Celosvětové hrozby a teroristické útoky se vyhodnocují ve Vyškově

Výjimečná centra

Místnost plná počítačů s velkoplošnou obrazovkou na stěně působí na první pohled až příliš obyčejně. Právě sem do Vyškova se ale sbíhají nitky od vědeckých a armádních expertů na zbraně hromadného ničení z celého světa. NATO zde v rámci protiteroristického programu provozuje speciální operační centrum.

Sebevražedný atentátník se odpálí u cisteren na okraji města. Obrovský požár i oblak jedovatého kouře se šíří ulicemi. Zasahující jednotky potřebují co nejrychleji vědět, jak se může nebezpečí dál šířit a jak by měly co nejefektivněji postupovat, aby zabránily dalším obětem.

Přesně to je úkol pro armádní operační centrum (takzvané „Reach Back“) chemické, biologické a radiační ochrany NATO, které otevřelo dvanáct spojeneckých zemí ve Vyškově. V jednu chvíli právě tady v případě žádosti o pomoc společně řeší problémy biologové, chemici, radiologové, ale i zpravodajské služby nebo meteorologové. A jsou schopni připravit rychlou analýzu situace, předpověď možného vývoje nebo počítačovou simulaci. „Centrum funguje nepřetržitě, v režimu čtyřadvacet hodin denně, sedm dní v týdnu,“ uvedl jeho tehdejší ředitel, plukovník Jiří Gajdoš (v současné době je ředitelem plk. Vratislav Osvald, pozn.). Ve speciálním počítačovém sálu s velkoplošnou obrazovkou však to nejčinnější není vidět. Kromě unikátních databází a shromážděných poznatků a modelů z minulosti se totiž právě sem sbíhají nitky vědeckých expertů

z celého světa. Pracovníci centra jsou v okamžitém spojení s dvěma tisícovkami vědců a odborníků. Ti jim pomohou v případě ohrožení analyzovat nebezpečí a nastínit řešení při použití chemických, biologických a radioaktivních látek ve světě.

Mozky na jednom místě

Systém funguje tak, že některá z členských zemí požádá centrum o konzultaci například při použití chemických zbraní. Tamní specialisté data vyhodnotí, spojí se se světovými kapacitami a podle jejich pokynů a rad zpracují návod, jak má ta která armáda postupovat.

Své přímé zástupce v centru má zatím 12 členských zemí NATO, včetně USA, Německa nebo Francie. Zaměstnává přes 80 vojáků – chemických, biologických a radiačních expertů. Středisko ochrany proti zbraním hromadného ničení ve Vyškově je jediným zařízením NATO svého druhu. Bylo vytvořeno v roce 2007 i díky dobré pověsti českých vojenských chemiků ze zahraničních misí. Nově otevřené operační centrum s napojením na přední světové vědce a experty je jeho dalším rozšířením. Vybudování přišlo zhruba na devět milionů

korun z prostředků NATO v rámci programu na obranu proti terorismu. V Evropě nic podobného neexistuje a mezi spojenci mají pro vnitřní potřebu ozbrojených sil podobné zařízení jen Spojené státy. Je třeba podotknout, že úkoly nemusí být jen vojenské, ale rychlé propojení expertů významně pomůže při živelných či průmyslových haváriích nebo třeba pandemiích (kupříkladu pandemie viru Ebola v Africe, pozn. red.).

Centra výjimečnosti

NATO má k dispozici 24 takzvaných center výjimečnosti, z nichž každé je specializováno na některou z vojenských oblastí. Propojuje jednotlivé armády Aliance s vědci z mnoha oblastí, kteří jim mohou pomoci s řešením technických potíží v době ohrožení. Česko má na starost právě ochranu před zbraněmi hromadného ničení. Centra přímo předkládají technická a expertní doporučení vrchnímu veliteli spojeneckých sil v Evropě a ostatním žadatelům ze struktur NATO nebo velitelům přímo v operacích, dále centra přispívají k tvorbě konceptů a doktrín.

Centre for Analysis and Simulation for the Preparation of Air Operations (CASPOA) COE

Lyon, Francie

Analýza, simulace a příprava letového provozu v oblasti velení a řízení v rámci společných a nadnárodních letů. Pořádání odborných kurzů.

Civil-Military Cooperation (CIMIC) COE

Enschede, Nizozemí

Koordinace činnosti a spolupráce mezi velitelem a představiteli státní správy a samosprávy, včetně místního obyvatelstva a také mezi mezinárodními, národními vládními i nevládními organizacemi a agenturami pro podporu mise.

Cold Weather Operations (CWO) COE

Bodø, Norsko

Výcvik a příprava na operace v extrémně chladném počasí, včetně kurzů přežití v mrazu i pro civilní zaměstnance NATO.

Combined Joint Operations from the Sea (CJOS) COE

Norfolk, Virginia, USA

Výcvik aliančních partnerů zlepšovat schopnosti vést kombinované námořní operace.

Command and Control (C2) COE

Ede, Nizozemí

Rozvoj společné interoperability. Velení a řízení cvičení NATO, pořádání seminářů a workshopů členským zemím.

Cooperative Cyber Defence (CCD) COE

Tallinn, Estonsko

Cvičení kybernetické obrany, sdílení informací mezi členskými státy o možných hrozbách a výzkum aspektů kybernetické války.

Counter Improvised Explosive Devices (C-IED) COE

Madrid, Španělsko

Eliminace hrozeb improvizovaných výbušných zařízení (IED), zlepšení schopností včasné detekce, kurzy odhalování a eliminace IED.

Defence Against Terrorism (DAT) COE

Ankara, Turecko

Obrana proti terorismu, boj s terorismem a výcvik včasného odhalení teroristických hrozeb. Pořádání odborných seminářů a workshopů.

Energy Security (ENSEC) COE

Vilnius, Litva

Analýza energetické bezpečnosti, řešení zabezpečení dodávek energie s ohledem na šetrnost k životnímu prostředí.

Explosive Ordnance Disposal (EOD) COE

Trenčín, Slovensko

Zabezpečení výuky detekce a následné eliminace výbušných nástražných systémů. Příprava pyrotechniků do misí.

Human Intelligence (HUMINT) COE

Oradea, Rumunsko

Rozvoj taktiky, odborných postupů, výuka a výcvik odborného personálu nejen z oblasti zpravodajství.

Joint Air Power Competence Centre (JAPCC) COE

Kalkar, Německo

Výzkum a rozvoj strategických zásad vedení vzdušných operací a využití vzdušného a vesmírného prostoru.

Military Engineering (MILENG) COE

Inglostadt, Německo

Rozvoj a podpora vojenského inženýrství, optimalizace využití společné vojenské techniky a jejího nasazení.

Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence (JCBRN Defence) COE

Vyškov, Česká republika

Centrum ochrany proti zbraním hromadného ničení, odborné školení a výcvik se zaměřením na eliminaci hrozeb.

Military Medicine (MILMED) COE

Budapešť, Maďarsko

Centrum vojenského zdravotnictví, pořádání odborných zdravotních kurzů, analýza využití lékařské pomoci v misích a tvorba lékařských norem a certifikací.

Military Police (MP) COE

Bydgoszcz, Polsko

Odborné vedení taktické přípravy vojenské policie se zaměřením na interoperabilitu a strategický rozvoj policejní činnosti nejen na misích.

Modelling and Simulation (M&S) COE

Řím, Itálie

Vzdělávání, odborná příprava a vývoj simulací, rozvoj užití autonomních systémů, pořádání odborných workshopů a konferencí.

Naval Mine Warfare (NMW) COE

Oostende, Belgie

Výzkum prostředků podmořského boje s primárním zaměřením na vzdělávání a odbornou přípravu.

Operations in Confined and Shallow Waters (CSW) COE

Kiel, Německo

Rozvoj znalostí a schopností provádění námořních operací v mělkých vodách, modelace situací a odborná příprava.

Strategic Communications (StratCom) COE

Riga, Litva

Zabezpečení strategické komunikace v rámci Aliance, analýza stávajících postupů nejen na misích a aplikace nových postupů na základě výzkumu.

Text: Michal Voska, foto: archiv COE a Jana Deckerová

Do aliančního projektu vzdušného průzkumu pozemních cílů AGS se zapojila i naše armáda

Poslední fáze

Také alianční projekt bezpilotního vzdušného průzkumu pozemních cílů AGS (Alliance Ground Surveillance) patří do kategorie těch, které jako by doslova spadly z nebe ve prospěch menších a středních zemí, jež nejsou schopny samostatně financovat náročné zbrojní projekty.

Alianční projekt vzdušného průzkumu pozemních cílů AGS, do něhož se zapojila i naše armáda, se i přes určité zpoždění dostává do poslední fáze. Systém má spojencům přinést schopnost informační převahy nad jakýmkoliv protivníkem, který nemusí být vojenské povahy. Umožní Severoatlantické alianci trvale sledovat rozsáhlé oblasti z velkých výšek, za jakýchkoli povětrnostních podmínek, a to vzhledem k jeho vybavení sofistikovanými senzory. Po vyhodnocení a předání shromážděných dat získají velitelé pro správná rozhodnutí ucelený obraz o pozemní situaci.

Předání 2019

V současné době je vyrobeno všech pět bezpilotních letounů Global Hawk, které mají Severoatlantické alianci pomoci sledovat pozemní cíle. Všechny letouny jsou zatím v USA u výrobce, první dva jsou podrobovány testovacím letům. Současně probíhá

ověřování pozemní infrastruktury a ověřování předání řízení na pozemní řídicí stanice dislokované na MOB (Main Operational Base) v Sigonelle. Dále pod záštitou Italského leteckého úřadu DAAA (Directorate of Air Armaments and Airworthiness) jsou certifikovány letouny Global Hawk pro provoz v EU. Zahájení procesu předání a přeletů letounů je plánováno na první pololetí roku 2019, vše je ale závislé na dokončení certifikace.

Na tomto projektu za čtyřicet miliard korun se velice aktivně podílí i naše armáda a obranný průmysl. Kromě finanční účasti se Armáda ČR zapojila i personálně do práce implementačního týmu NAGSF (NATO AGS Force), který sídlí v belgickém Monsu. Dále má přiděleny určité pozice přímo na základně v Sigonelle. V současné době je obsazena jedna pozice specialisty z řad leteckého personálu pro pozemní obsluhu systému AGS. V dalších letech bude vyslán náš specialista

geografické služby a dva obrazoví analytici k vyhodnocování dat získaných senzory letounů Global Hawk.

Pět Global Hawků

Myšlenka na vytvoření jednotky vlastních aliančních průzkumných prostředků se poprvé objevila v první polovině devadesátých let minulého století. Plán z roku 2005 počítal se smíšenou flotilou pěti pilotovaných letounů Airbus 321 a sedmi bezpilotních prostředků Global Hawk RQ 4 A. V roce 2007 bylo rozhodnuto o zřízení flotily osmi bezpilotních průzkumných letounů Global Hawk. Tento počet se postupně v důsledku omezeného zdrojového rámce snížil na současných pět strojů.

Podpis memoranda

Z původních třiatdvaceti zemí zapojených do projektu zůstalo po změně koncepce zaměřené pouze na bezpilotní prostředky

A fakta

Systém AGS se skládá ze tří základních segmentů. Jsou to segmenty vzdušný, pozemní a segment podpory. Vzdušný segment se skládá z pěti bezpilotních letounů R1-4B Global Hawk Block 40, které budou vybaveny MP-RTIP radarem a dalšími doplňujícími senzory. Dále vzdušný segment obsahuje přenosový systém tvořený širokopásmovým LOS (Line Of Sight) datalinkem a Ku-Band SATCOM datalinkem.

Pozemní část bude sloužit coby rozhraní mezi systémem AGS a širokým spektrem systémů velení a řízení jak v poli, tak i ve stálých velitelstvích Aliance, včetně reach-back pracovišť. Patří sem také pozemní řídicí stanice. Konkrétně se bude jednat o dvě stanice TGGs, které mají podporovat složky na operační úrovni. Tato zařízení budou umístěna v klimatizovaných stanech a jejich obsluhu tvoří až jedenáct lidí. Kromě toho bude k dispozici ještě šest stanic MGGs, určených pro podporu jednotek na taktické úrovni. Budou vyrobeny na bázi nákladního automobilu se skříňovou nástavbou. Jejich provoz mají zajišťovat dva operátoři.

Pozemní segment bude obsahovat množství pozemní techniky v různých konfiguracích, která zabezpečí data-link konektivitu, zpracování a vyhodnocování dat a v neposlední řadě interface pro interoperabilitu s C2ISR (Command & Control Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) systémy.

Třetím segmentem AGS je logistická podpora. Pro segment podpory budou vyčlenována jednotlivá pracoviště a zařízení na MOB Sigonella.

patnáct států. Ty v září 2009 podepsaly Memorandum of Understanding (MOU) programu AGS a vytvořily tzv. NATO AGS Management Organisation (NAGSMO).

Do financování projektu AGS ve výši 1,2 miliardy euro se zapojilo třináct členských zemí včetně České republiky, ale v pozdější době se počet rozšířil až na 15 členů NATO. Příspěvek ČR vychází z předem stanoveného klíče bezpečnostních investic NATO a činí přibližně 1,7 procenta z celkového objemu nákladů na pořízení systému. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům v ČR bylo podmínkou pro setrvání v programu, že se do projektu zapojí i český obranný průmysl. A ten získá ve formě offsetů určitý podíl na budování systému. Ten má dosáhnout až 70 procent z částky, kterou země na vybudování systému vynaložila. Konkrétně jde například o vývoj softwaru, do něhož je zapojena česká společnost ICZ. Pardubická společnost Retia z holdingu CSG

zase dodala do projektu speciální kontejnery, které slouží jako mobilní pozemní stanoviště.

Životnost projektu je plánována na dvacet let, od roku zahájení provozu systému AGS. Do financování provozu systému, které vyjde na další dvě miliardy euro (ročně 79,3 miliónu euro) se zapojily všechny členské státy NATO s výjimkou Francie a Velké Británie. Tyto země se zavázaly kompenzovat finanční náklady poskytnutím národních průzkumných prostředků s podobnými typy senzoru.

Základna na Sicílii

Jako místo dislokace nové alianční jednotky byla vybrána americká základna na Sicílii v městečku Sigonella. Je to z toho důvodu, že Američané zde bezpilotní stroje typu Global Hawk již řadu let úspěšně provozují a je zde odpovídající zázemí. Celkově má na MOB působit několik stovek vojáků. Převládat mají zpravodajské a průzkumné pozice. Ty pak doplní piloti

a pozemní personál průzkumných letounů, spojaři a další potřebný personál.

Operační základnu na Sigonelle bude mít na starost velitelství AGS. Původně se počítalo s tím, že počáteční operační schopnosti tohoto průzkumného celku budou zahájeny již v roce 2014 a plně pak v roce 2017. Vše se ale o několik let posunulo, a to zejména s ohledem na zpoždění výroby bezpilotních prostředků Global Hawk a jejich certifikace pro provoz ve vzdušném prostoru. Nedokončení této certifikace může ohrozit termín počátečních operačních schopností, který je plánován na přelom roku 2019/2020. Plně operační schopnosti nelze zatím očekávat dříve než v roce 2021.

Výkonnější prostředek

Jednotka bude vybavena bezpilotním letounem HALE (High Altitude Long Endurance) Global Hawk RQ-4B Block 40 s radarem MP-RTIP (Multi-Platform Radar

Technology Insertion Program), schopným detekce pohybujících se pozemních cílů a SAR (Synthetic Aperture Radar). Letoun se od svých předchůdců liší především větším rozpětím křídel, výkonnějším motorem a generátorem elektrické energie. Má rovněž upravený řídicí software pro působení ve velkých výškách. Štěrbinový radar s aktivním elektronickým vychylováním paprsku bude schopen za všech povětrnostních podmínek mapovat zemský povrch s mimořádnou přesností. To umožní lokalizaci a identifikaci prakticky veškerých pozemních a hladinových stacionárních a pohyblivých cílů. Díky technologii lokace pohybujících se pozemních cílů GMTI (Ground Moving Target Indicator), využívající dopplerovský princip, dokáže tento systém automaticky odlišit pohyblivé cíle od pozadí. Bude rovněž schopen vyhodnocovat jejich trajektorii a na základě charakteristiky cíle a okolního terénu predikovat další pohyb. Tato technologie má být schopná porovnávat drobné změny v terénu s uloženými digitálními mapovými podklady a tím zjišťovat nové povrchové úpravy, z vojenského hlediska důležité stavby, případně klamné cíle. Může odhalit například místa s nástražnými výbušnými systémy. V zorném poli radaru bude až několik desítek tisíc pohybujících se objektů.

Přenos v reálném čase

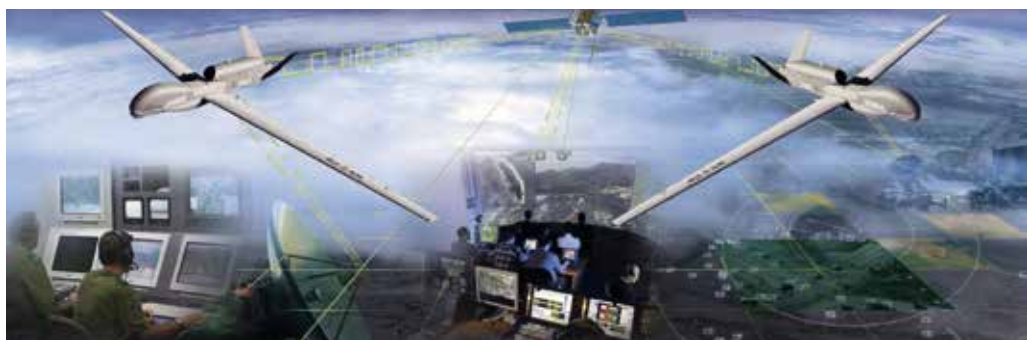
Přenos dat má probíhat prostřednictvím standardních spojovacích prostředků či družicového spojení takřka v reálném čase. Zjednodušeně se dá říci, že obsluhy pozemních stanic budou schopny přijmout potřebná data, vyhodnotit je, předat určené jednotce a přes satelit je poslat zpět na hlavní operační základnu. Odtud pak budou data, případně výsledný produkt zasílány uživateli na strategickém stupni velení a národním prvkům.

Pokud nebudou pozemní stanice v dané konkrétní situaci využity a nasazeny, budou se data z Global Hawk přes satelit přenášet přímo na hlavní operační základnu na Sigonelle, vyhodnocovat a fúzovat v operačním centru a následně zasílat koncovým uživatelům. Tímto způsobem bude možné poskytovat informace lidem, kteří mají rozhodovací pravomoci od taktické až po strategickou úroveň. Armády všech zemí NATO budou mít možnost informace získané prostřednictvím AGS propojit s národními systémy velení a řízení.

Deset měsíců v roce

Global Hawk je schopen vydržet ve vzduchu až třicet hodin. Létá ve výšce až dvacet kilometrů. Jeho dosah je v podstatě celosvětový. Systém může nezávisle na sobě působit paralelně na dvou orbitech.

Global Hawk odstartuje ze Sicílie a přeletí nad zájmové oblasti NATO. Je schopen

doletět nad jižní Afriku, což je téměř sedm tisíc kilometrů, zde absolvovat osmihodinový průzkumný let a vrátit se zpět. Ale nemusí nutně startovat z hlavní operační základny. Aby se ušetřil čas, nezbytný k přeletu, může se dostat do vzduchu z místa startu a přistání, které bude dislokováno poblíž stanovišť TGGGS (Transportable General Ground Station) a MGGGS (Mobile General Ground Station). Podle původního plánu měl systém AGS nalétat s pěti bezpilotními letouny tři tisíc letových hodin ročně. Měl být na dvou orbitech dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu po dobu třiceti dnu s tím, že by se letouny vyměňovaly přímo na orbitu.

Realita je ale vzhledem k snížení finančních prostředků podstatně střízlivější. S pěti stroji je možné zajistit deset měsíců v roce dva čtyřadvacetihodinové vzlety týdně. V případě výjimečné situace je možné mít ve vzduchu dvakrát do roka po dobu jednoho měsíce nepřetržitě dva stroje.

Společně se sledovacími systémy Francie a Velké Británie, které systém AGS dle potřeb doplní, bude systém značně flexibilní a bude jej možné přesně přizpůsobit požadavkům aliančních misí.

Text: Vladimír Marek, foto: NATO a archiv A reportu

Rukávové znaky

Tzv. rukávové znaky patří neoddělitelně k historii a současnosti většiny vyspělých armád, Armádu ČR nevyjímaje. Zpočátku měly své vlastní rukávové znaky pouze stálé jednotky dislokované na území České republiky. V zahraničních misích nosili naši vojáci na rukávech znaky té konkrétní, většinou alianční mise. Jakýmsi mezníkem se v tomto směru stalo vytvoření českého provinčního rekonstrukčního týmu v afghánském Lógaru v roce 2008. Od té doby měly i naše jednotky v zahraničí speciální rukávové znaky vytvořené jen na dobu jejich nasazení v dané misi. Na ukázkou přinášíme tři znaky aliančních misí (ISAF, Resolute Support a IFOR) a tři našich jednotek nasazených v zahraničních operacích (PRT, Baltic Air Policing a OMLT Wardak).

Znak ISAF

Mise ISAF se uskutečnila od 11. srpna 2003 do 31. 12. 2014. Spočívala v asistenci afghánské vlády a mezinárodnímu společenství při udržování bezpečnosti v místě působení aliančních jednotek. Jednotky ISAF podporovaly afghánské úřady v jejich úsilí rozšířit své pravomoci na celé území země a pomáhaly zajistit bezpečné prostředí pro konání svobodných a rovných voleb, šíření práva a obnovu země.

Znak IFOR

Mise IFOR (zkratka z anglického slova The Implementation Force) byla mezinárodní vojenská mise pod vedením NATO v Bosně a Hercegovině. Trvala od 20. prosince 1995 do 20. prosince 1996. Zúčastnili se jí i příslušníci Armády České republiky, konkrétně 6. mechanizovaný prapor, a to od 12. února 1996. Ten byl začleněn pod 2. kanadskou mnohonárodní brigádu a britskou mnohonárodní divizi. Navázala na ni stabilizační mise SFOR a KFOR.

Znak Provinčního rekonstrukčního týmu Lógar

Provinční rekonstrukční tým Lógar AČR působil v misi ISAF v Afghánistánu. Byl dislokován na americké základně Shank u hlavního města provincie Lógar Pol-e-Alam (Púli Alam) zhruba šedesát kilometrů jihozápadně od Kábulu. Nasazen byl od 19. března 2008 do 31. ledna 2013. Během této doby se v Lógaru vystříдалo deset vojenských kontingentů a pět týmů civilní části. Celkově se jednalo o tři a půl tisíce vojáků a 39 civilních expertů.

Znak Baltic Air Policing

Baltic Air Policing je mise NATO, jejímž cílem je střežit vzdušný prostor Estonska, Lotyšska a Litvy, tedy členů NATO bez nadzvukových bojových letounů. Byla zahájena 30. března 2004. Jednotlivé členské země Aliance se zde po několika měsících střídají v nasazení svých letadel. Od 1. května do 31. srpna 2009 střežily tento vzdušný prostor Vzdušné síly AČR s nasazením letounů JAS-39 Gripen. Jednalo se o první nasazení českých taktických letounů mimo vlastní území od druhé světové války. Od té doby se v této misi vystřídali již několikrát. Budou zde nasazeny i v letošním roce.

Mise Rozhodná podpora (anglicky Operation Resolute Support)

Mise navazuje na operaci ISAF. S využitím 12 000 zahraničních vojáků a specialistů provádí v této zemi výcvik, poradenství a podporu. Tato mise začala 1. ledna 2015. Velení se nachází v hlavním městě Kábulu a letecké základně Bagram. Čeští vojáci vykonávají strážní službu na základně Bagram, s velením v Kábulu, kde se na základně HKIA nachází rovněž letecký poradní tým, který zabezpečuje výcvik příslušníků vzdušných sil Afghánské národní armády.

Znak mise OMLT

Výcvikový a poradní tým Armády České republiky (OMLT – Operational Mentoring and Liaison Team) působil v afghánské provincii Wardak v letech 2010 až 2013. Celkově se ve Wardaku vystříдалo pět kontingentů s českými vojenskými instruktory. Hlavní úkol našich vojáků zde spočíval ve výcviku a mentorování pěší jednotky Afghánské národní armády o velikosti praporu (kandaku). Velitelství Výcvikového a poradního týmu se nacházelo na základně COP Carwile (Combat Outpost) v distriktu Sayed-Abad. Nápis v paštunském jazyce v dolní části znaku vyjadřuje poradní výpomoc ze strany našich vojáků.

Do projektu letounů včasné výstrahy a řízení AWACS je zapojena i Armáda ČR, a to včetně vlastní obsluhy

Alianční létaající radary

Jednou z výhod členství v Severoatlantické alianci je sdílení finančně velice náročných zbraňových systémů. Do této kategorie spadá projekt průzkumných letounů včasné výstrahy a řízení AWACS, do něhož se zapojila řada aliančních zemí včetně České republiky.

Radarové a průzkumné systémy nese na palubě letoun Boeing E-3A s charakteristickou kruhovou anténou na hřbetě. Počátky tohoto systému spadají do konce druhé světové války, kdy britské letectvo RAF upravilo bombardéry Wellington tak, aby s nimi mohlo sledovat pohyby protivníka v Severním moři. Ke skutečně masovému využití tohoto principu ale došlo až v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století americkou a následně i sovětskou armádou.

Airborne Warning and Control System (AWACS) umožňuje získávání informací s pomocí výkonného radaru a další elektroniky a poskytuje možnost dohledu, velení a kontroly vzdušného prostoru nebo komunikace. Získané informace mohou být využity k navádění protivzdušné obrany na cíle a řízení vojenských operací. Při podpoře leteckých operací proti pozemním

cílům mohou letouny E-3A poskytovat přímé informace pro přehrazování bojiště, provádění průzkumu i letecké přepravy a pro blízkou leteckou podporu pro přátelské pozemní jednotky. Mohou také předávat informace velitelům vzdušných operací k získání a udržení kontroly vzdušného boje a zároveň pomáhat protivzdušné obraně při odhalování, identifikaci a sledování nepřátelských letounů, které se nacházejí ještě daleko od bojiště, a navádět proti nim přepadové stíhací letouny.

Základna v Geilenkirchenu

NATO začalo přebírat sérii 18 letounů E-3A a podpůrné vybavení pro podporu leteckých sil počínaje lednem 1982. Současná flotila šestnácti (z původních osmnácti) těchto aliančních strojů je dislokována na německém letišti Geilenkirchen. Letouny jsou však registrovány v Lucembursku.

Vnitřek letounu je rozdělen na dvě hlavní části. V letové vepředu je čtyřčlenná posádka, dva piloti, navigátor a inženýr. Většinu letounu zabírá operační zóna, kde pracuje posádka obsluhující radar. Operátoři a technici mají na starost komunikaci a spojení, počítačové vybavení a samotný radar. V letounu je množství dalších speciálních přístrojů a zařízení, k jejichž obsluze je potřeba dalších osm expertů. Celkově se o obsluhu přístrojů stará třináct až devatenáct lidí. Radar snímá oblast o rozsahu přes 300 tisíc kilometrů čtverečních, kterou posádka sleduje, a za pomoci počítače skládá celkový radarový obraz.

V zadní části letadla je pak odpočinková zóna s kuchyní a skládacími postelemi, které slouží posádce pro odpočinek při delších letech. Nasazení letounů je totiž mimořádné. Stroje létají nejen nad Evropou, ale v posledních letech velice často

A fakta

Letoun E-3 byl odvozen od klasického stroje Boeing 707. Úprava zahrnovala instalaci rotujícího radarového domu, jednobodového systému pro doplňování paliva na zemi, systému pro doplňování paliva za letu a únikový systém. Radarový dům ve tvaru disku má průměr 9,1 m, ve svém středu má výšku 1,8 m. Radar je vybaven chlazením pro odvádění tepla z elektronických a mechanických systémů. Otáčí se pomocí hydraulického pohonu, což mu umožňuje elektronické sledování prostoru od zemského povrchu až po stratosféru a to jak nad pevninou, tak i nad mořem.

Mezi další hlavní podsystémy patří navigační, komunikační a počítačové vybavení. Data z těchto zařízení, které zpracovává počítač, jsou zobrazována v grafické nebo tabulkové formě. Operátoři pak zajišťují sledování, identifikaci, řízení boje a komunikaci.

Na každém ze čtyř motorů letounu je namontován generátor elektrické energie o celkovém výkonu 1 MW, kterou spotřebovává radar a ostatní elektronické vybavení letounu. Jeho pulzní Dopplerův radar má dosah více než 400 km při zjišťování nízko letících cílů a v režimu „za obzorem“ má dosah zhruba 650 km pro cíle letící ve střední a vyšší letové hladině.

kontrolovaly situaci i nad Afghánistánem a z Turecka také nad Sýrií. Frekventované jsou rovněž lety nad mořem, většinou nad Baltem či Středozemním mořem. Standardní mise trvá pět až osm hodin, výjimkou nejsou ale ani čtrnáctihodinové průzkumné lety. Posádku letounů tvoří většinou do sedmnácti lidí, v případě potřeby ale může být rozšířena až na dvojnásobek.

Spektrum našich odborníků

V posádkách létají již řadu let i Češi. Délka jejich působení v těchto strukturách je většinou pět let. U jednotky slouží v současnosti 13 českých vojáků. Od pilota, navigátora, náčelníka operační směny, vedoucího sekce vzdušného průzkumu, radarového řídicího bojového použití přes operátory a techniky až po pozemní personál. Odborníci se rekrutují převážně ze tří útvarů: 26. pluku velení a řízení, 53. pluku průzkumu

a elektronického boje a 24. základny dopravního letectva.

Pozemní pozice se střídají v osmi a dvanáctihodinových směnách. Velitelské stanoviště má nepřetržitý provoz. Časový rozvrh letových funkcí se odvíjí od letového programu podle plánovaného výcviku a operačních potřeb. Před každým letem je den pro plánování. V den letu se nastupuje cca dvě hodiny před samotným vzletem k předletové přípravě. Po skončení letu následuje zhruba jednohodinový rozbor.

V případě operačního nasazení mimo hlavní základnu se obvykle staví tři posádky na jeden měsíc. Ty se pak střídají v cyklech let, volno a pohotovost.

Spíš jen přeškolení

„Spolupráce s ostatními národy v Geilenkirchenu je bezproblémová. Na AWACS se neposílají začátečníci, ale

ve většině případů zkušení odborníci. Po velmi krátké době si člověk ani nevšimne, s jakou národností mluví. Úředním jazykem je angličtina a je zvykem, že pokud se spolu baví příslušníci jednoho národa rodným jazykem a přidá se někdo jiný, automaticky všichni přepnou do angličtiny,“ vysvětluje major Stanislav Hebr, který sloužil na této alianční základně v letech 2010 až 2015. „Samotný výcvik na tento systém vychází z toho, že z jednotlivých zemí přicházejí zkušení odborníci, kteří znají procedury a předpisy NATO. Jde tedy převážně o přeškolení na jiný operační systém, který mimo jiné létá. Hlavní součástí výcviku tak je naučit nový systém, jeho funkce, ovládání a zobrazení. Druhou a mimořádně důležitou součástí je pak bezpečnost letu a zvládání mimořádných událostí za letu, případně nouzové přistání.“

Pro přípravu na tyto situace existují simulátory. Pro nácvik přežití nouzového

přistání na vodě, a to včetně nafouknutí a nastoupení do záchranného člunu, se využívá bazén. Nouzové situace se cvičí při každém výcvikovém letu. Výjimkou jsou pouze operační lety v bojové zóně.

„Výcvikové lety při různých cvičeních a během operace Assurance Measures, zaměřené na ochranu východní hranice NATO, jsem absolvoval ve vzdušném prostoru všech evropských států NATO. Sedmkrát jsem se zúčastnil mise nad Afghánistánem. Celkový můj nálet byl při 179 vzletech 1 210 hodin. Z toho jsem měl 55 vzletů v Afghánistánu,“ říká major Hebr.

Bojové mise se létají pouze s nezbytně nutným počtem členů posádky pro splnění úkolu, tedy maximálně se šestnácti lidmi. Pro tyto účely se vytváří stále posádky pro celou dobu mise. Jinak se činnost příliš neliší od běžného letu. Posádka letounu ale musí mít osobní zbraň a na vzlet a přistání pro případ zásahu letadla ručními zbraněmi také oblečenou lehkou neprůstřelnou vestu.

„Pro mne osobně byla nejzajímavější účast na cvičení Red Flag v březnu 2014. V jeho průběhu jsme řídili činnost až 80 vlastních letadel, od vrtulníků, přes stíhače různých typů až po strategické bombardéry B-52. Měli jsme na starosti všechny možné typy vzdušných operací. Proti nám jako Red Air stály dvě letky agresorů. Celkem dvakrát dvanáct letounů F-16C/D a F-15C/D řízených tím nejlepším, co mají americké vzdušné síly k dispozici. Kromě toho bylo ve výcvikovém prostoru velké množství pozemní protivzdušné obrany a rušičů. Jen plánování na misi den předem zabralo více jak dvanáct hodin,“ vypočítává major Hebr.

Všechno je doopravdy

V letech 2009 až 2014 létal s Boeingem E-3A major našich vzdušných sil Milan Vojáček. Postupně prošel funkcemi pilota, kapitána letounu a instruktora. Létal nejen

nad Evropou, ale také konfliktními oblastmi včetně Afghánistánu. „Z vlastní zkušenosti mohu říct, že na úkolech v Afghánistánu nesmírně roste profesionalita a profesní připravenost. Je znát, kdo těmito misemi již prošel a kdo ne. Rozdíl mezi naším operačním létáním v krizové oblasti a výcvikovými aktivitami nad Evropou i v zámoří je veliký. Při výcviku máte v povědomí skutečnost, že se de facto jedná o trénink, který mohou tak či onak, v závislosti na konkrétní situaci, upravovat. V bojové operaci víte, že všechno je doopravdy. Vaše špatné rozhodnutí může mít i fatální následky. Samozřejmě že dostáváte doporučení od členů posádky, ale konečné slovo má vždy kapitán letounu.

Proto musíte mít dopředu a do detailu promyšleno, jak budete postupovat a co uděláte v případě nepředvídané situace,“ řekl před lety major Milan Vojáček A reportu. „Letová aktivita v Afghánistánu je značná. Více než sto hodin za měsíc na pilota není výjimkou. To je samozřejmě velice náročné i po psychické stránce. Řídíte stroj za miliony dolarů a za sebou máte mezinárodní směnu speciálně připravených odborníků. Koncentrovat se musíte na svůj prioritní úkol, a to dostat je bezpečně nejen na oblohu, ale i zpět na zem.“

Text: Vladimír Marek,

foto: Jan Kouba, archiv A reportu a NATO

Kvíz NATO

Máte pocit, že vaše znalosti o Severoatlantické alianci jsou více než dostatečné? V tom případě neváhejte a prověřte si je v následujícím testu. Určitou nápovědu pro správné odpovědi na některé otázky naleznete v článcích publikovaných v tomto čísle A reportu.

1/ Ve kterém roce vzniklo NATO?

- a) 1949
- b) 1953
- c) 1955

2/ Kde byla podepsána základní dohoda o vytvoření Aliance?

- a) V Paříži
- b) V Bruselu
- c) Ve Washingtonu

3/ Kolik článků obsahuje Washingtonská smlouva?

- a) 5
- b) 7
- c) 14

4/ Která z členských zemí NATO má nejmenší rozlohu?

- a) Lotyšsko
- b) Litva
- c) Lucembursko

5/ Které dvě členské země NATO leží mimo Evropu?

- a) Japonsko a Korea
- b) USA a Kanada
- c) Brazílie a Argentina

6/ Za USA podepsal v roce 1949 tzv. Washingtonskou smlouvu, tedy dokument o zřízení NATO, tehdejší prezident:

- a) Harry S. Truman
- b) John Fitzgerald Kennedy
- c) Ronald Reagan

7/ Pokusilo se někdy vstoupit do NATO Rusko?

- a) ne, nikdy
- b) ano, ale nebylo přijato
- c) ano, ale pouze jako přidružený člen

8/ Ve kterém roce byla ČR přizvána ke členství v NATO?

- a) 1995
- b) 1997
- c) 1998

9/ Kdy se v Praze uskutečnil summit NATO?

- a) V roce 2002
- b) V roce 2001
- c) V roce 2003

10/ Kde sídlí centrála NATO?

- a) Brusel
- b) Mons
- c) Paříž

Vyhodnocení: Za každou správnou odpověď si započítejte jeden bod.

20–15 bodů Blahopřejeme, vaše znalosti týkající se Severoatlantické aliance jsou opravdu vynikající.

14–9 bodů Je vidět, že se o danou problematiku zajímáte. Nebude ale ke škodě, když si dalším studiem své znalosti v této oblasti ještě rozšíříte.

8–0 bodů O Severoatlantické alianci toho příliš nevíte. Nevadí, třeba vynikáte v jiné oblasti.

11/ V jakém objektu se v Praze v roce 2002 uskutečnil summit NATO?

- a) V Kongresovém centru
- b) V restauraci Na bojišti
- c) Na výstavišti v Letňanech

12/ Jediným českým předsedou Vojenského výboru NATO byl:

- a) armádní generál Aleš Opata
- b) major Ladislav Vrba
- c) armádní generál Petr Pavel

13/ Česká republika se stala členským státem NATO dne:

- a) 12. 3. 1999
- b) 20. 8. 1998
- c) 30. 7. 1997

14/ Centrála NATO sídlí na území kterého státu:

- a) Belgie
- b) Nizozemska
- c) Lucemburska

15/ Předseda Vojenského výboru NATO je volen na:

- a) tříleté funkční období
- b) čtyřleté funkční období
- c) pětileté funkční období

16/ Kdo je stálým velvyslancem ČR u NATO?

- a) Jiří Šedivý
- b) Václav Havel
- c) Martin Povejšil

17/ Kolik členských států má v současnosti NATO?

- a) 22
- b) 29
- c) 39

18/ V červenci 2018 zahájila Aliance přístupové rozhovory s další zemí. O koho se jednalo?

- a) Španělsko
- b) Polsko
- c) Makedonii

19/ Která ze zemí NATO nemá vlastní armádu?

- a) Německo
- b) Norsko
- c) Island

20/ Kolik zaměstnanců pojme nově vybudovaný objekt centrály NATO v Bruselu?

- a) 4 000
- b) 1 500
- c) 500

Správné odpovědi: 1/a, 2/c, 3/c, 4/c, 5/b, 6/a, 7/b, 8/b, 9/a, 10/a, 11/a, 12/c, 13/a, 14/a, 15/a, 16/a, 17/b, 18/c, 19/c, 20/a

Operace Enduring Freedom

Čeští vojáci poskytovali během konfliktu v Iráku na jaře 2003 ochranu proti zbraním hromadného ničení a následně i humanitární pomoc

Čekání na chemický útok

Operace Enduring Freedom, tedy Trvalá svoboda, patří k těm největším, do nichž se naše armáda pod praporem NATO zapojila. Jednalo se o poměrně rozsáhlou sérii vojenských spojeneckých akcí po útocích z 11. září 2001, deklarovaných jako válka s terorismem. Jejich součástí bylo nasazení 1. česko-slovenského praporu radiační, chemické a biologické ochrany během války v Kuvajtu a Basře na jaře 2003. A právě této misi věnujeme další z našich reportáží.

Ve čtvrtek 20. března 2003 přesně v pět hodin třicet čtyři minut vydalo americké velitelství CENTCOM povel k zahájení bojových operací. Prvních čtyřicet střel s plochou dráhou letu Tomahawk mířilo ke svým cílům v Bagdádu a okolí.

Nepříliš rozlehlé území Kuvajtu bylo doslova napěchováno spojeneckými jednotkami a zbraňovými systémy. Základ tvořily především americké jednotky 3. armády posílené V. a III. sborem, Národní gardou, námořní pěchotou a jednotkami koaličních sil. Mezi nimi nechyběl 1. česko-slovenský prapor radiační, chemické a biologické ochrany pod velením v té době brigádního generála Dušana Lupuljeva. Byl dislokován v objektu kuvajtského výstaviště Mišrif, kam se právě z důvodu rozptýlení sil přesunul ze základny Doha.

Zatímco Saddám Husajn nepřestává siláckými gesty vyzývat obyvatelstvo

k odporu, hlásí dozorčí našeho praporu, že zaslechl ve směru od hlavní ředitelské budovy výbuch. Naštěstí se ale nejedná o nic vážného. Přesně v poledne je vyhlášen nejvyšší stupeň pohotovosti Delta. Uplyne jen několik minut a je tady první vzdušný poplach. Pro naše vojáky to znamená nasadit si masku, vzít si veškeré ochranné prostředky a soustředit se na shromaždišti. Rakety ale naštěstí dopadly do neobydlené oblasti, jižně od demilitarizované zóny. Při dalším vzdušném poplachu je jeden scud dokonce sestřelen. Raketová válka nad Kuvajtem začala.

Následující den dopoledne zbytky z jedné ze sestřelených iráckých raket dopadly poblíž campu Doha v oblasti Jahry a způsobily zde požár. Zástupce velitele našeho praporu vydal rozkaz zpracovat předpovědi pro činnost jednotky při použití iráckých raket s hlavicemi s 1 000 kg otravné látky yperit.

Nad ránem 27. března 2003 hlásí styčný důstojník praporu dopad neupřesněného předmětu do prostoru Abdula Port. Operační důstojník aktivoval skupinu velení. Kuvajtská policie zjistila, že se zde nalézá trubka, kolem které je rozlitá neznámá tekutina hořící modrým plamenem. Průzkumné družstvo vyjíždí na místo a odebírá vzorky. Požár je uhašen, výsledky rozboru odebraných vzorků v naší laboratoři jsou negativní.

Mezitím americké patrioty sestřelují další iráckou raketu. Její zbytky dopadají na periferii města. V jednu hodinu odpoledne vyhláší velitel našeho praporu brigádní generál Dušan Lupuljev chemický poplach. Dvě sondy monitorující ovzduší zjistily výskyt biologických látek. Podezření na přítomnost otravných látek umocňuje skutečnost, že se jedná o oblast, v níž došlo k sestřelení rakety. Generál Lupuljev posílá na místo průzkumné družstvo. Provedená měření ale nakonec

ukazují bio výsledky jako negativní. Sondy naměřily bakterii zvanou *Escherichia coli*, která se běžně vyskytuje v lidském trávicím traktu a je neškodná.

O dva dny později 29. března krátce před druhou hodinou ranní zasáhla irácká raketa nákupní středisko Sharq Market v Kuvajtu. Dochází k materiálním škodám, dva lidé jsou zraněni. Také v tomto případě dorazili naši chemici jako první na místo incidentu. Okamžitě po příjezdu provedli nezbytná měření. Přítomnost látek hromadného ničení se nepotvrdila ani při následujících laboratorních testech.

To všechno ale ještě ani zdaleka nebyl konec. Během dvou týdnů ostřelování Kuvajtu zažili čeští vojáci bezesné noci spojené s raketovými poplachy a řadu výjezdů na místa dopadu a do oblastí, kde

se nečekaně objevily neznámé chemické látky. Na velitelství našeho praporu byl nainstalován nový software, který umožnil okamžité získání údajů z kuvajtských meteostanic.

Počínaje 2. dubnem 2003 byl na žádost kuvajtské strany rozšířen počet míst, v nichž čeští vojáci monitorovali radiační, chemickou a biologickou situaci. Týž den večer došlo ale k radikálnímu obratu ve vývoji války. Možnost ničení Kuvajtu iráckými raketami se snížila natolik, že příslušníci 1. česko-slovenského praporu dostali rozkaz k přesunu z prostoru vyvedení z výstaviště Mišřifu zpět do kempu Doha. Jen o tři dny později vjely první americké tanky do středu Bagdádu. Použití ani držení chemických zbraní iráckou stranou nebylo potvrzeno. Čeští chemici v tomto okamžiku působili v Kuvajtu již více než rok. Přesunuli se sem původně jako 9. rota radiační, chemické a biologické ochrany v polovině března roku 2002. Jejich poslání se pomalu chýlilo ke konci. Odpoledne 16. dubna obdržel generál Dušan Lupuljev z Generálního štábu AČR rozkaz k zapojení kontingentu do poskytování humanitární a lékařské pomoci Iráku. První kolona českých vozidel s humanitární pomocí dorazila do Basry 18. dubna 2003 v dopoledních hodinách. Do všeobecné nemocnice a okolních lokalit chemici přivezli 64 tisíc litrů pitné a čtyři tisíce litrů balené vody. Od tohoto okamžiku mířily k iráckým hranicím humanitární konvoje pravidelně každý druhý den. Kromě řady komodit se nejčastěji a v největších objemech vozila tolik potřebná voda. Počínaje 18. dubnem 2003 byl před příslušníky praporu postaven další úkol. Museli zabezpečovat přijetí osob, výzbroje, techniky a materiálu 7. polní nemocnice, která se začala přepravovat nejdříve do Kuvajtu a později do Iráku. Po rekognoskacích několika míst vyčleněných pro výstavbu 7. polní nemocnice bylo 21. dubna definitivně rozhodnuto. Pro vybudování základny zdravotníků byl vybrán areál bývalé vojenské nemocnice v Basře. Ještě téhož dne se uskutečnil ženíjný a pyrotechnický průzkum tohoto prostoru. Výstavba polní nemocnice začala prakticky okamžitě. K 1. květnu 2003 skončily veškeré spojenecké válečné operace.

Český kontingent chemiků zahájil přesun do vlasti letouny Tu-154 7. května, ukončen byl 2. června 2003. Materiál a vojenská technika putovaly do republiky z kuvajtského přístavu lodí Aqaba 25. května.

Text a foto: Vladimír Marek

Brigádní generál Zoltán Bubeník během noční služby na Emergency v Ústřední vojenské nemocnici ve Střešovicích

„Dvanáctka na Emergency“

Brigádní generál Zoltán Bubeník předsedá od listopadu 2018 Výboru náčelníků vojenských zdravotnických služeb států NATO – COMEDS (Committee of the Chief of Military Services in NATO). Do této funkce byl zvolen v Bruselu na 48. zasedání COMEDS, předsedat výboru má příští tři roky. Generál Bubeník i v době předsedání výboru zůstává ředitelem Agentury vojenského zdravotnictví a navíc se snaží skloubit tyto náročné funkce i s aktivní službou lékaře. Už šest let slouží noční služby na urgentním příjmu Ústřední vojenské nemocnice v pražských Střešovicích.

„Na urgentním příjmu ÚVN jsem začal sloužit na podzim roku 2012. V té době jsem byl ve funkci zástupce ředitele odboru vojenského zdravotnictví. Zpočátku to bylo dvakrát do měsíce, poslední tři roky se snažím skloubit post ředitele Agentury vojenského zdravotnictví s alespoň jednou službou měsíčně,“ říká generál Zoltán Bubeník. „Znamená to pro mne reálný kontakt s akutním pacientem, navíc neznámým, což nás lékaře udržuje v bdělosti a ostražitosti. Prostě pacient takřikajíc z ulice, kde kromě jiného musím řešit i jeho sociální status, příbuzenské vztahy, kdo se o něj doma postará a podobně. Jako pro všeobecného lékaře mi služba zde poskytuje možnost využití všech moderních diagnostických metod, rady kolegů-specialistů v oborech interní lékařství, ARO, neurologie a dalších.“

Účastníci zasedání Výboru náčelníků vojenských zdravotnických služeb států NATO – COMEDS

19:00 hodin

Noční služba začíná v sedm večer a končí v sedm hodin ráno. Pokaždé je to dvanáct hodin v ordinaci, někdy je pacientů plná čekárna po celou dobu, někdy je to klidnější. Na urgentní příjem přichází mnoho pacientů, kteří spadají do odbornosti všeobecného lékaře. Komplikované případy jsou směřovány přímo na urgentní halu, případně končí v péči traumatologa či chirurga.

19:05 hodin

Přichází mladá slečna. Lékař se jí představí jménem a zeptá se na potíže. „Mám problémy s průduškami, začíná se mi trochu hůře dýchat a mám obavu z dnešní noci,“ říká první pacientka.

Sestřička mezitím měří teplotu. Generál Bubeník zjišťuje další příznaky, píše zprávu a určuje medikamenty.

19:25 hodin

Jako druhý vchází do ordinace voják v maskáčích. „Dobrý den pane generále,“ zdraví lékaře za stolem. Tady to vypadá na vysokou teplotu a začínající angínu. „Nedá se nic dělat, dojeďu na útvar nahlásit nemoc a už se těším, že zalehnu,“ říká s receptem na antibiotika v ruce voják.

19:40 hodin

Pak přichází Holanďan. Perfektní angličtinou Zoltán Bubeník zjišťuje potíže pacienta. Opět to vypadá na infekci horních dýchacích cest, kašel a silnou bolest hlavy. Následuje doporučení klidu na lůžku, opět s předepsanou medikací.

20:00 hodin

Následuje chvilka klidu, čekárna je zatím prázdná, ostatní pacienti jsou už v péči dalších lékařů. Generál Bubeník má chvilku, kdy pokračuje v začatém rozhovoru.

„Mojí doménou jsou všechny druhy bolestivých syndromů, ať již hlavy, zad, ledvinové nebo žlučnickové koliky, ale velmi často i nemoci horních cest dýchacích, angíny, různé typy zánětů, tedy vše, co je v gesci všeobecného lékaře,“ pokračuje ředitel Agentury vojenského zdravotnictví. „Nejvíce mi ale utkví v paměti pacienti, které v noci, obvykle mezi druhou a třetí hodinou, přiváží sanita rychlé záchranky. Mnohdy se nestačím divit. Mají totiž potíže již týden, ale právě tuto noc se to nedá vydržet. Sanita kvůli těmto případům pak například nemůže jet pro člověka, který je v těžkém stavu, ale říká si, že do rána vydrží. Z toho je mi smutno, ale nemohu to na sobě dát znát.“

20:20 hodin

Do ordinace přichází starší paní. Jde o močovou infekci. Po testu se to i potvrzuje. Lékař opět píše zprávu pro pacientku a zároveň jí vystavuje recept s medikací. „Na Kulaťáku funguje noční lékárna, bylo by dobré, kdybyste začala léky užívat hned,“ říká pacientce generál Bubeník.

Dekontaminační sprcha patří do výbavy zdravotníků Vojenského zdravotního ústavu

Čeští zdravotníci jsou vybaveni ochrannými obleky v případě výskytu nebezpečné nákazy

Od listopadu 2018 je předsedou COMEDS brigádní generál Zoltán Bubeník (vpravo)

Biobox OBO Těchonín pro přepravu pacientů

Generál Bubeník slouží na urgentu ÚVN již šest let

23:30 hodin

Do ordinace přichází starší pán v doprovodu manželky. „Hrozně ho bolí záda, už nevím, jak si sednout, ležet nemůžu, nevím si s ním rady,“ hlásí paní. Lékař pacienta opatrně vyšetřuje, zjišťuje další podrobnosti a po výsledku rentgenu, který vylučuje úraz, určuje léčbu.

23:50 hodin

Další chvilka klidu.

Podle Zoltána Bubeníka pro lékaře, který pracuje v oblasti velení a řízení, je každý kontakt s pacientem jaksi adrenalinový. Už jen proto, že to není jeho denní funkční náplň. Podle něj je dobré udržet si erudici, protože kdyby debatoval s kolegy jen v teoretické rovině, ztrácel by kredit.

Generál Bubeník se dotkl i své funkce předsedy Výboru náčelníků zdravotnických služeb Severoatlantické aliance, kterou začal vykonávat v listopadu loňského roku. „Pro mě osobně je to především odpovědnost, prestiž a výzva, ale zároveň také ohromná čest a pokora,“ zdůrazňuje lékař. „Své jmenování ale beru především jako poctu zdravotnické službě české armády a samozřejmě to považuji i za vrchol kariéry vojenského lékaře. Vím také přesně, čeho bych chtěl

v této funkci dosáhnout. Především toho, že naši práci ve prospěch podpory vojsk myslíme vážně, dokážeme se prosadit i v mezinárodním měřítku a spolupracovat zejména na regionální úrovni. Částečně bych chtěl také udávat směr rozvoje zdravotnické alianční komunity na příští tři roky. Pokud máte kolem sebe kvalitní tým, a to ať již ve vedení Agentury vojenského zdravotnictví, ve Správní radě VoZP, nebo i v rámci alianční funkce, tak jde všechny tyto činnosti skloubit. Musíte lidem ukázat směr a podpořit je. Vždyť čelit výzvám, řešit problémy – to je to, co nás posouvá vpřed. Ne pouze plnit shora nalajnované úkoly a být spokojený s tím, že mám odpoledne čistý stůl,“ zdůrazňuje generál Zoltán Bubeník.

Závěrečné finále – 6:00 hodin

„Nevím, zda je to takzvaný generálský efekt, ale tak klidnou noční službu už dlouho nepamatuji,“ říká kolem šesté ráno generál Bubeník. „Opravdu, za poslední dva, tři roky jsem ještě nezažil, že od půlnoci do rána by nepřišel žádný pacient. Většinou se stává, že dopijím večer uvařenou kávu až ráno a svačinu sním až po službě.“

Technické údaje letounu Boeing E-3 (AWACS)

- Posádka: 4 (letová posádka), 13–19 (obsluha přístrojů)
- Rozpětí: 44,42m
- Délka: 46,61m
- Výška: 12,6m
- Nosná plocha: 283,4 m²
- Plošné zatížení: 555,4 kg/m²
- Prázdná hmotnost: 73 480kg
- Max. vzletová hmotnost: 156 150kg
- Pohonná jednotka: 4x dvouproudový motor Pratt and Whitney TF33-PW-100A
- Tah pohonné jednotky: 93 k
- Cestovní rychlost: 579 km/h (313 uzlů, 360 mph) km/h ve výšce ? m
- Maximální rychlost: 855 km/h (461 uzlů, 530 mph) ve výšce ? m
- Dolet: 7 400km (8 hodin)
- Dostup: 12 500m